REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următorele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Dumineca 41).

„GAZETA“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe şese lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brasov
Administraţiunea, Piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe şése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe şése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 223.—Anul LXVII. **Braşov, Vinerĭ 8 (21) Octomvrie** **1904.**

NOU ABONAMENT
LA
„GAZETA TRANSILVANIEI“.
Cu 1 Octomvrie st. v. 1904
s'a deschis nou abonament, la care învităm pe toţĭ amicii şi sprijinitorii fóieĭ nóstre.

Preţul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coróne, pe şése lunĭ 12 coróne, pe trei lunĭ 6 coróne, pe o lună 2 coróne.

Pentru România şi strĕinătate: Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ, pe o lună fr. 3.50.

Abonamente numai la numĕrul poporal de Dumineca:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 4 coróne, pe şése lunĭ 2 coróne

Pentru România şi strĕinătate: Pe un an 8 francĭ, pe şése lunĭ 4 francĭ.

Abonarea se póte face mai uşor prin mandate postale.

ADMINISTRAŢIUNEA.

Oposiţia îndîrjită.

(*a*) Ministrul preşedinte, contele Stefan Tisza şi-a bătut tótă vara capul sĕ iscodéscă un mijloc, prin care sĕ pótă pune pedecĭ obstrucţiunei şi sĕ zădărnicéscă acţiunea partidelor oposiţionale cu deosebire când va fi vorba de votarea contingentului de recruţĭ şi de votarea budgetului.

Se scie adecă, că koşutiştilor li-se face negru înaintea ochilor când aud de votarea contingentului de recruţĭ. „Cum? sĕ dăm érăşĭ cătane Neamţului, ca sĕ slujéscă sub drapelul negru-galben şi sĕ facă „exerţir“ după comandă nemţéscă? Asta nu o vrem una cu capul!“

Şi décă koşutiştii nu vréu ceva, au arătat anul trecut, că sunt în stare sĕ tulbure tótă ţéra, sĕ împedece timp de un an şi jumĕtate tótă maşinăria statului şi numai după-ce au isbutit sĕ stórcă niscaiva concesiunĭ pentru limba maghiară, s'au învoit a încheia armistiţiu cu guvernul.

Tot aşa se înfurie dumnialor şi când e vorba de votarea cheltuielilor pentru tunurĭ şi armement şi pentru alte lucrurĭ trebuincióse în cas de rĕsboiŭ.

Două lucrurĭ sunt cu carĭ se pot îmblânḑi năbădăioşii koşutiştĭ. Întâiŭ când li-se vorbesce despre crearea statului naţional maghiar şi al doilea, când li-se pune în prespectivă că vor câştiga ceva de la „Neamţ“ în favorul limbei maghiare.

Din maghiarisarea naţionalităţilor li-s'a dat cât s'a putut sĕ li-se dea prin promisiunĭ şi proiecte de legĭ. Dór în privinţa acésta nu este nicĭ o deosebire între partidul guvernamental şi între oposiţie. Şi aicĭ şi dincolo sunt de acord, că naţionalităţile trebuesc maghiarisate. Dovada cea mai frapantă despre acésta este proiectul de lege al lui Berzeviczy, care a fost primit cu osanele în amêndouĕ taberele.

Dér fiind-că prin atâta încă nu este asigurat mersul liniştit al desbaterilor parlamentare, pentru-ca pe viitor sĕ nu se mai repete scenele din anul trecut, ministrul preşedinte Tisza a socotit, că va fi bine sĕ ia din capul locului apa de la móra oposiţiei, anunţând revisuirea regulamentului.

In scrisórea de la Ugra a contelui Tisza, despre care cetitorii noştri de Duminecă au deja cunoscinţă, s'a anunţat cu surle şi fanfare revisuirea acésta.

Tisza avea de gând sĕ-şĭ asigure cu deosebire budgetul şi recruţiĭ în termin fix şi pentru-ca sĕ o pótă face acésta, îi trebuia o „botniţă“, pe care sĕ o aplice la gura deputaţilor mai guralivĭ, oprindu-i a-şĭ desfăşura oratoria, când — după socotéla luĭ — nu era nicĭ o trebuinţă de aşa ceva.

Contele Tisza şĭ-a gasit însĕ beleaua. Nu numai koşutiştiĭ, dér şi partidul poporal şi cel naţional s'au revoltat împotriva unei încercărĭ de felul acesta şi în comisiunea de 21, care va avé sĕ ia în desbatere pregătitóre proiectul revisuirei, au declarat, că nu vor trimite delegaţĭ.

Vĕḑênd aşa contele Tisza, a lăsat'o mai ieftin. La un banchet, ce s'a dat în ḑiua de 17 Octomvrie la casina din suburbiul Teresiei ministrul preşedinte luând cuvêntul a declarat, că în privinţa votărei contingentului de recruţĭ, nu se încăpăţinéză ca orĭ-ce preţ ca sĕ fie votat la terminu fix.

Va sĕ ḑică Tisza a bătut în retragere.

Oposiţia însĕ cu tótă declaraţia acésta a lui Tisza, a rĕmas indîrjită ca şi mai nainte.

Este de prevĕḑut, că sesiunea dietală, care abia şi-a început activitatea, va fi tot aşa de agitată ca şi cea din anul trecut.

Revistă politică.

***Braşov**, 7 (20) Octomvrie.*

Aprópe de o sĕptĕmână *dieta ungară* nu se ocupă decât cu desbaterea proiectului privitor la *provisoriul comercial cu Italia*. Speranţa guvernului de a face sĕ se trécă iute şi de grabă peste acéstă desbatere, nu s'a realisat. Se pare dimpotrivă, că desbaterea se va mai trăgăna câte-va ḑile, deórece deputaţii din oposiţie au pornit érăşĭ pe calea obstrucţiunei, unul după altul se anunţă la cuvênt şi combat guvernul pe tema, că în jurul acestui proiect s'a sĕvîrşit o ilegalitate.

Multă izidă de vorbă se face de câte-va ḑile în gazetele unguresci şi în cercurile ḑise parlamentare asupra unei declaraţiunĭ a ministrului preşedinte Tisza cu ocasiunea unui banchet dat din incidentul comemorărei lui Francisc Deak. *Tisza* a profitat de ocasiune pentru a ţiné un discurs politic *asupra situaţiunei*, în care a descris în vii colorĭ relele ce le-a adus asupra ţĕrii obstrucţiunea de anţĕrţ şi a vorbit, firesce, şi despre planul sĕu de a revisui regulamentul camerei. In acest plan el luase şi votarea contingentului de recruţĭ şi a budgetului pe 1905, declarând înainte, că votarea acestor două proiecte vré sĕ o facă într'un termin fix. Acum, spre mirarea tuturor, Tisza a spus, că *e aplecat a elimina din planul sĕu de revisuire partea referitóre la proiectele de recruţĭ, ca concesiune*, deşi după a lui părere menţinerea acestui punct e pe deplin îndreptăţită.

Tisza a făcut acéstă declaraţie cu scop de a linişti şi îmblânḑi oposiţia.

Se pare însĕ, că nu şi-a ajuns scopul, deórece amintita declaraţiune n'a schimbat nimic în atitudinea rĕsboinică a partidelor din oposiţie. In conferenţa partidului koşutist ţinută alaltăerĭ séră, sub presidiul lui Fr. Kossuth, s'a enunţat *obstrucţinea şi contra provisoriului cu Italia*. Decisiunea acésta este un rĕspuns la declaraţia lui Tisza. Aceeaşĭ atitudine duşmănósă ţaţă de planurile guvernului o au şi celelalte partide oposiţioniste (poporal catolic, naţional (apponyist) şi grupul lui Szederkenyi—ugronist). Partidele acestea nu vor alege delegaţĭ în comisiunea însărcinată cu elaborarea noului regulament al camerei şi vor opune resistenţă revisuirei regulamentului, décă guvernul nu va lărgi dreptul electoral.

*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Când am mers pentru prima óră cu tata la utrenie.

Povestire sêrbéscă de *Lazar Lazarevicĭ*.

Eram de vr'o nouĕ anĭ. Nu-mĭ aduc aminte de tóte amănuntele şi voiŭ povesti decĭ ce mi-a rĕmas în minte. Sora mea fiind mai în vrîstă îşĭ aduce aminte de tóte, dér fratele mai mic nu mai ţine minte nimica. Eu n'am fost aşa de prost sĕ-i povestesc. Unele le-am mai auḑit de la mama, tata firesce n'a pomenit nicĭ odată nicĭ cât e negru sub unghie.

Tata — asta se înţelege de la sine — purta costum turcesc. Par-că-l vĕd şi acuma cu vesta sa de catifea roşie, cu mai multe rîndurĭ de şireturĭ în fir de aur, ér peste vestă o blană de postav verde. Avea un brîu cu ţinte de aur, în care purta un fel de arbiu cu mâner de fildeş şi un cuţitaş cu plăsele tot de fildeş vîrît într'o técă de argint. Peste brâu un tranbolos, ai căruĭ ciucurĭ erau resfrânţĭ peste şoldul stâng. Şalvarii largĭ cu şireturĭ de mătase îi ajungeau peste jumĕtatea piciórelor, ér în picióre avea ciorapĭ albĭ şi opincĭ. In cap purta fez, puţin dat spre stânga. In mână ţinea ţéva de abanos a ciubucului, cu îmbucătură de chihlibar, ér in partea dréptă, de sub brâu atârna chiséua de tutun împodobită cu brodăriĭ şi ceaprazurĭ de aur. Tata — adevĕrat că-mĭ era tată, de vreme ce însĕ am început sĕ povestesc, nu voiŭ înfrumseţa nimica — avea o fire ciudată. Era straşnic la poruncă şi cine nu asculta, vai de pielea lui! Era pornit spre mânie şi pretindea ca totul sĕ se facă după voia lui. Nimeni nu îndrăznia a-i se împotrivi. Când se înfuria suduia şi pe Dumneḑeu. Décă se întîmpla se lovéscă, dedea numai câte o palmă, cine o căpăta însĕ, vedea tot stele verḑĭ. La mânie i-se întuneca faţa, îşĭ muşca buza de jos, îşĭ neteḑia odată musteţa dréptă şi o ridica în sus, pe frunte i-se făceau creţe, ér ochii îi scânteiau. Vai de copilul, care în asemenea momente trebuia sĕ-i spună că nu şi-a învĕţat lecţia. Nu sciu de ce mĕ temeam aşa tare, căcĭ décă mi-ar fi dat în sfîrşit o palmă, ce are a face? Dér îmĭ era frică mai ales de privirile lui, ce le arunca ca din o praştie, de tremurai înaintea luĭ ca piftia. Nu ca alţĭ ómenĭ, el nicĭ odată nu rîdea. Imĭ aduc aminte că odată ţinea în braţe pe fratele meu cel mai mic. Iĭ deduse césornicul în mână sĕ se jóce şi băieţelul voia cu orĭ-ce preţ sĕ-i bage césornicul în gură, ér tata nu voia sĕ o deschiḑă. Eu şi soru-mea ne prăpădeam de rîs şi am observat că şi pe faţa tatii se arăta un fel de zîmbet. Colţul stâng al gurei îi svâcni de câte-va orĭ şi i se încreţi pielea de sub ochiul stâng. Şi îmĭ mai aduc aminte, când a murit unchiul, care era tovarăş cu tata la prăvălie şi pe care îl iubea fórte mult. Mătuşa, mama, ceilalţĭ membri ai familiei şi noi copiii ne cântam şi ne bociam de asurḑiam lumea, tata însĕ n'avea lacrămĭ şi nu ofta. Numai când au scos mortul din casă, i-a tremurat puţin buza din jos, a tresărit odată, alb ca pĕretele şi rĕzimându-se de uscior rĕmase nemişcat.

Din ceea ce ḑicea nu lăsa nimica, nicĭ chiar décă mai târḑiu i-ar fi venit părere de rĕu. Imĭ aduc aminte cum a isgonit pe sluga Procopie. Se vedea că-ĭ pare rĕu şi că regretă şi totuşĭ n'a îngăduit. Procopie îi era cel mai iubit dintre argaţĭ Nu l'a lovit decât o singură dată, când a uitat sĕ întórcă robinetul unui cep şi a curs pe jos mai bine de o vadră de rachiu. Altfel nu l'a zăticnit nicĭ măcar prin o privire urîtă. Avea în el încredere deplină. Il trimetea pe sate sĕ încasseze datorii şi alte d'ald'aste. Şi sciţĭ pentru ce i-a dat drumul? Pentru nimica tótă. L'a prins odată jucând pajură şi numĕr. Aşa-i că vĕ miraţĭ? Era la s. Gheorghe. Procopie veni în prăvălie sĕ-i subsorie tata condicuţa de serviciu. Tata scóse din tejghea nouĕ-ḑecĭ de piastri şi i ḑise: „Aicĭ îţĭ dau simbria. Nu-mĭ mai trebuescĭ. Caută-ţĭ alt loc, unde vei puté sĕ te jocĭ în banĭ“. Procopie îşĭ acoperi faţa cu căciula, plângea şi se milogia. Tata s'a înduioşat, dér credeţĭ că a cedat? Dómne feresce! A mai scos un galbĕn şi-l dete lui Procopie: „Ţine, şi te du în cotro vei vedé cu ochii“. Procopie s'a dus şi tata a regretat din suflet că şi-a gonit pe nedrept pe cel mai credincios argat.

In viéţa lui nu făcea glume, nicĭ cu noi copiii nicĭ cu mama, nicĭ cu alţii. Ciudat de tot îi era şi tata al mamei. Nu că

Din Roma vine scirea, că *camera deputaţilor italieni a fost disolvată* şi nouĕle alegerĭ sunt fixate pe diua de 16 Noemvrie, ér deschiderea nouĕi sesiunĭ se va face la 30 Noemvrie. Un comunicat al guvernului prin care se motivéză disolvarea camerei deputaţilor relevă, că ţéra a fost aşa de adênc turburată prin disordine provocate în mod artificial, încât adunarea deputaţilor nu putea sĕ discute cu seninătate problemele decisive pentru viitorul economic al Italiei. Comunicatul dice, că este imposibilă reducerea budgetelor militare. Alianţele Italiei asigură ce e drept menţinerea păcii, însĕ apĕrareă ţĕrii nu se póte face în momentul primejdiei. Comunicatul esprimă speranţa, că majoritatea poporului italian va sprijini regimul libertăţii.

*

De când cu rĕsboiul ruso-japones s'a vorbit mult despre raporturile de alianţă între *Anglia şi Japonia*, ba s'a esprimat chiar bănuiala, că pe sub mână Anglia ar da ajutor Japoniei. Acum o revistă englesă publică o scrisóse a lordului Methuen, al cărei conţinut face senzaţie în tótă Anglia. Autorul spune, că speranţa Japoniei într'o deplină victorie, care acum două lunĭ părea forte îndreptăţită, a dispărut, chiar presupunêndu-se un ajutor din partea Chinei. Armată rusă devine din di în di mai capabilă de resistenţă; ea se folosesce de mijlócele de ajutóre ale unui imperiu uriaş, care nicĭ-odată n'a cunoscut un desastru, cum l'au cunoscut celelalte state. Ce crede sĕ facă Anglia, ca aliată a Japoniei, décă acesta istovită de un rĕsboiŭ fără sfîrşit, fără soldaţĭ şi fără banĭ, va trebui sĕ se retragă dinaintea unui adversar încăpăţinat? Tratatul pe care Anglia l'a încheiat cu Japonia, nu obligă sĕ dea acesteia sprijin, de cât numai în casul când Japonia ar fi atacată de o altă putere. Totuşĭ Anglia trebue sĕ salveze esistenţa unui stat, pe care l'a recunoscut necesar pentru ea însaşĭ, prin tractatul ce l'a încheiat! Stând astfel lucrurile — întrébă lordul Methuen — suntem noi pregătiţĭ a ne întrepune între Rusia şi adversarul ei, când ea ar voi sĕ-l scarmene pe acesta prea rĕu? Suntem pregătiţĭ a risca încurcăturile internaţionale, carĭ ar resulta dintr'o astfel de atitudine a Angliei?

Diarul „Morning Post“ ocupându-se de cele spuse de lordul Methuen declară categeric, că poporul engles nu póte permite, ca Japonia sĕ fie strivită de Rusia. Acest diar încheie dicênd: „Anglia trebue sĕ se ţină gata pentru un mare rĕsboiŭ“.

Familia regală română la Iaşi.

Şépte anĭ au trecut, de când Regele şi Regina României n'au mai fost în a doua capitală a României, la Iaşi. La 1897 s'a inaugurat noul edificiu al universităţii din fósta capitală a Moldovei în presenţa părechii regale şi de atuncĭ suveranii n'au fost în părţile acelea ale Moldovei.

Sĕptĕmâna trecută au fost érăşĭ solemnităţĭ frumóse în numitul oraş, la carĭ a asistat întréga familie regală, adecă regele, regina şi principele moştenitor Ferdinand cu principesa Maria şi micul principe Carol.

Cu acéstă ocasiune marile împĕrăţiĭ vecine, Rusia şi Austro-Ungaria, au trimis representanţĭ specialĭ, sĕ salute în numele suveranilor acestor împĕrăţiĭ pe regele amic. Ţarul a trimis pe principele Urusoff guvernatorul Basarabiei, ér Maiestatea Sa monarchul nostru a trimis pe generalul Wanka din Cernăuţĭ.

Trei serbărĭ marĭ s'au ţinut la Iaşĭ din acest incident, anume sfinţirea bisericei Sf. Nicolae Domnesc, întemeiată de Ştefan-cel-Mare, sfinţirea bisericei Trei Erarchĭ zidită de Vasile Lupu şi restaurată acum, precum şi aniversarea de 100 de anĭ a seminarului „Socola“ întemeiat de metropolitul Veniamin Costache.

In legătură cu aceste acte şi ceremonii bisericescĭ, au avut loc recepţiunĭ şi banchete la carĭ s'au rostit mai multe discursurĭ. Regele, regina şi principii moştenitorĭ au visitat diferite institute culturale şi stabilimente filantropice, ca spitalul „Sf. Spiridon“ etc.

Duminecă s'au împlinit tocmai 11 anĭ de la nascerea micului prinţ Carol. In acea di întréga familie regală a visitat şcóla militară din Iaşĭ, la care este înscris ca elev şi prinţul Carol. In curtea de eserciţiĭ s'au esecutat mai multe mişcărĭ militare, la carĭ a luat parte şi principele Carol în rênd cu cei-lalţĭ camaradĭ ai sĕi, ér la sfîrşit a defilat cu un semipluton, fiind principele în rang de caporal. Toţĭ au rĕmas încântaţĭ de isteţimea micului caporal.

După eserciţiĭ, principele Carol a rĕmas la şcólă şi a luat ceaiul împreună cu colegii sĕi, carĭ i-au făcut ovaţiunĭ entusiaste. Principele a dat mâna cu toţĭ camaradiĭ sĕi.

In două serĭ, cât timp a fost familia regală la Iaşĭ s'au dat representaţiunĭ teatrale, la carĭ şi-a dat concursul şi renumita artistă d-şóra Agata Bârsescu. S'au jucat piese scrise de regina. In a treia séră s'a dat un splendid bal.

A făcut o bună impresie, că regele şi regina opriau trăsurile pe stradă de câte-orĭ se apropia cine-va cu vr'o petiţie séu jalbă şi o primiau cu cea mai mare bunăvoinţă, mângăind cu vorbe blânde pe cei nenorociţĭ şi promiţêndu-le împlinirea cererilor lor. La penitenciar regele a semnat numĕróse acte de graţiare şi reducerĭ de pedepse.

*

In următórele publicăm actele de fondaţiune ale bisericilor restaurate şi sfinţite carĭ au fost aşedate sub prestol:

Actul de fondaţiune al bisericei Trei Erarhĭ.

„In al trei-decĭ şi noulea an al Domniei Regelui Carol I şi în presenţa Sa, s'a sfinţit întru lauda lui Dumnedeu celui Atotputernic, apĕrătorul Regatului şi ocrotitorul Poporului Român, acest Locaş Dumnedeesc cu hramul Sfinţilor şi Marilor Ierarchĭ Vasilie cel Mare, Grigorie Cuvêntătorul de Dumnedeu şi Ioan Gură de Aur, fondat de Vasile Voevod Domnul Moldovei, — de către Inalt Prea Sfinţitul Metropolit al Moldovei şi Sucevei Partenie Clinceni, faţă fiind Regina Elisaveta, Principii Ferdinand şi Maria. Principele Carol şi Principele Guillaume de Hohenzollern, precum şi o numĕrósă adunare de creştinĭ din tóte părţile României“. — Iaşĭ, în 3 Octomvrie 1904.

Carol, Elisaveta, Ferdinand, Maria, Carol, Guillaume, Prince hereditaire de Hohenzollern, Partenie Metropolit al Moldovei şi Sucevei, Gherasim Timuş, episcop al Argeşului, Pimen Georgescu, episcopul Dunărei de jos, Konon Ar. Donicĭ, episcopul Huşilor, Dionisie al Buzĕului, miniştri: D. Sturdza, Haret, E. Costinescu, V. Lascar, Em. Porumbaru, general Iarca, comandantul corpului al 4-lea de armată, C. Climescu, rectorul universităţii din Iaşĭ, C. B. Penescu, primarul Iaşului, Th. Burada, prim-preşedinte al Curţei de Apel din Iaşĭ, Le Compte de Nöuy, P. Gârboviceanu, administratorul Casei Bisericei.

Actul de fondaţiune al bisericei Sf. Nicolae.

„In al trei-decĭ şi noulea an al Domniei Regelui Carol I şi în presenţa Sa, s'a sfinţit întru lauda lui Dumnedeu Celui Atotputernic, apĕrătorul Regatului şi ocrotitorul Poporului Român, acest Locaş Dumnedeesc cu hramul Sfântul Ierarh şi Făcĕtorul de minunĭ Nicolae, Fundat de Stefan-Voevod cel Mare şi sfânt Domnul Moldovei, — de către Inalt Prea Sfinţitul Metropolit al Moldovei şi Sucevei Partenie Clincenĭ, faţă fiind Regina Elisaveta, Principii Ferdinand şi Maria, Principele Carol şi Principele Guilaume de Hohenzollern, precum şi o numĕrósă adunare de creştinĭ din părţile României“. — Iaşĭ, în 2 Octomvrie 1904. (Urmézà iscăliturile de mai sus).

Rĕsboiul ruso-japones.

De dece dile şi mai bine lucrurĭ marĭ s'au întîmplat şi se întîmplă pe câmpul de rĕsboiŭ din Manciuria. Cetitorii numĕrului nostru de Dumineca încă au cunoscinţă despre planul Ruşilor de a ataca şi a respinge pe Japonesĭ şi de a-şĭ deschide ast-fel drum spre miadă-di, ca sĕ mérgă spre mântuirea Port-Arthurului.

Incercarea n'a reuşit. Din potrivă Ruşii au fost din nou respinşĭ cu enorme pierderĭ de către Japonesĭ, îndĕrĕt spre Mukden, după lupte înverşunate, carĭ au durat cincĭ dile şi carĭ durézà încă. Resultatul acestor lupte sunt decile de mii de ómenĭ ucişĭ şi rĕniţĭ de ambele părţĭ, mórte cumplită de ómenĭ cum nu s'a mai vĕdut în rĕsbóiele de până acum.

Vom trece în scurtă revistă întîmplările:

Armata lui *Kuropatkin* a luat la 5 Octomvrie ofensiva pe un front forte larg. In acea di au plecat spre miadă-di de Mukden tóte trupele rusescĭ. Fie-cărui corp de armată i-s'a determinat înainte linia, ce avea s'o străbată. In primele dile Japonesii nu se arătară, decât icĭ colo, fiind-că armatele lor se trăgeau spre rĕsărit.

La 10 Octomvrie mai multe colóne din armata principală ruséscă au fost trimise spre rĕsărit. Japonesii îşĭ întăriau atuncĭ aripa stângă. La 11 Octomvrie, nóptea, Ruşii au deşertat posiţiunile ce le ocupaseră pe înălţimile de la Huntaice, au trecut peste rîul Şiliho şi în rĕvĕrsatul dilei au îndreptat trei atacurĭ contra infanteriei japonese în direcţie spre Sanjanpu. Lupta a fost sângerósă. Amêndoi duşmanii primiau mereu trupe de întărire. S'a desfăşurat îndată o teribilă încăerare, care la început fù favorabilă Japonesilor, apoi s'a schimbat când în favorul Ruşilor, când érăşĭ în favorul Japonesilor. Lupta a durat întréga di şi a rĕmas nedecisă. Istoria abia décă pomenesce despre o luptă atât de crâncenă. Séra, pe o întunecime mare, lupta s'a reincepuţ. Ceriul acoperit de norĭ era luminat de focul tunurilor şi în urma bubuiturilor grozave se iscă o mare furtună cu grindină, care mărea grozăvenia luptei.

La 12 Octomvrie, lupta a fost deschisă printr'un puternic duel de artilerie. Calea infanteriei japonese era îngreunată de movilele de cadavre. La 10 óre diminéţa situaţiu-

---

ar fi bătut-o, cum fac mulţĭ, dér era totd'auna rece, morocănos şi streiu. Şi mama sĕrmana, bună ca o mucenică, îl îngrijia ca pe lumina ochilor. Când se răstia cătră dînsa, se prăpădea de plâns, şi totuşĭ trebuia sĕ-şĭ ascundă lacrĕmile dinaintea lui şi dinaintea nóstră. Nicĭ odată nu o scotea la vr'o petrecere, cum fac alţĭ bărbaţĭ buni şi nicĭ nu îndrăsnea sĕ se gândéscă la aşa ceva. Nu suferia sĕ se amestece în daraverile lui. Intr'o di am audit'o dicênd: „Mitar, de ce nu vindĭ rachiul lui Stănilă? In curând vom fierbe altul şi n'om avé unde-l pune?“

Tata se răsti către dânsa: „Póte duci lipsă, séu suferi de fóme? N'ai bani de ajuns? Mai cere-mĭ! Dér în afacerile mele sĕ nu te amestecĭ“. Mama îşĭ puse capul în pĕmênt şi tăcu. Nicĭ cu alţĭ ómeni nu stetea mult de vorbă. In cafenea îşĭ avea pe tovarăşii sĕi. Cumătrul Ilie era singurul om, care putea sĕ vorbéscă cu dânsul cum îi venea la gură şi de care tata avea óre-care respect.

Nu mai încăpea îndoélă, că ţinea mult la mama şi la noi, dér ne trata prea sever. Nu-mĭ aduc aminte nicĭ de o singură dată, unde sĕ fi dis că a fost blând şi dulce cu noi. Adevĕrat, că ne acoperia, când ne vedea nóptea descoperiţĭ; nu ne lăsa sĕ şedem pe ghizdelele fântânei, orĭ sĕ ne urcăm în frăgarĭ, dér asta nu era ceva deosebit.

La biserică nu se ducea de cât la s. Gheorghe. După cină, îşĭ lua ciubucul la subsuóra stângă, îşĭ vâra chiséua cu tutunul sub brâu şi pleca. Vara se întorcea pe la nouĕ, érna şi mai de vreme, uneorĭ însĕ trecea şi de medul nopţii şi tot nu venea. Mama şi sora se năcăjiau de mórte, — eu încă nu-mĭ dedeam sémă ce va sĕ dică a hoinări nóptea. Mama şi soru-mea nu închideau ochii până nu se întorcea, chiar de ar fi stat până diminéţă. Şedeau în pat şi nu îndrăsneau sĕ aprindă luminarea. Se mânia foc, când la întórcere, găsia lumină în casă. L'am audit odată, când întorcându-se târdiu, dise: „Aş vrĕ sĕ sciu de ce ardeţi lumina?“

— Pentru ca sĕ vedĭ sĕ te desbracĭ, rĕspunse mama.

— Şi n'aş puté sĕ găsesc şi singur luminarea, orĭ póte sunt chereut sĕ n'o pot găsi?

— Nu te supăra, Mitar, n'am făcut-o din rea voinţă

— Ce vreĭ? Sĕ crédă vecinii că e comândare în casă la mine, de arde lumina?

Bea puţin şi altă beutură nu punea în gură afară de vin. Décă se întâmpla sĕ cumpere rachiu, îl gusta luându-l în gură şi apoi érăşĭ il scuipa şi se oţerea. Nicĭ cafeua nu i prea plăcea. Atuncĭ ce făcea tótă nóptea prin cârciume?

Era o pacoste pe capul lui! Décă ar beut, n'ar fi fost primejdia nicĭ pe jumĕtate. O sĕ vedeţĭ. Mama se năcăjia de mórte săraca. Uneorĭ se sfârşia în plânsete şi totuşĭ nu se jeluia la nimeni. Odată veni acasă târdiu, a doua nópte érăşĭ, şi mama observă că tatii îi lipsesce césornicul. „Unde ţi-e césornicul?

Tata se încruntă şi cu faţa întórsă rĕspunse: „L'am trimis la Belgrad la reparatură“.

— Sciam că nu e stricat.

— Dér ce credĭ, că sunt orb, orĭ nebun, sĕ nu sciu décă îmĭ umblă césul orĭ nu?

Ce putea sĕ mai dică mama, de cât sĕ tacă, dér către soru-mea dise încet: „Vai de mine şi de mine! O sĕ prăpădéscă tot ce avem şi la dile de bĕtrâneţe o se rĕmânem pe drumurĭ“.

Intr'o séră veni acasă pe la dece. In cap avea o căciulă de Astrahan, la piept un lanţ de aur ca degetul de gros, în brâu un pistol ţintuit cu aur şi pietri scumpe. Intră şi clipoci din ochiul stâng. Era bine dispus când a intrat, şi-a scos numai de cât césornicul, făcênd că se uită sĕ vadă cât e césul?

— Ţi-au dres césornicul? întrebă mama.

— Mi l'au dres, rĕspunse el.

— Şi ăsta ce fel de lanţ e?

— Un lanţ ca tóte lanţurile, rĕspunse domol.

— Sciu, dér de unde-l ai?

— L'am cumpărat

— Şi căciula? Aşa o căciulă ca nicĭ de cât perceptorul Micea.

— Am cumpărat-o.

— Ţi-a vindut-o el?

— Ba bine că nu.

Apoi se uită încruntat la mama şi ea nu mai întrebă nimic.

Incepù sĕ se desbrace. Eu mĕ uitam de sub plapomă. Am vĕdut cum scóse din chimir o mulţime de bomasce mototolite

nea Rușilor deveni critică și întréga aripă stângă a lor înaintà la ordin mai înalt. O luptă pe viéță pe mórte se desfășurà între infanteria ruséscă și cea japonesă. Rușii sparseră linia de luptă inimică. Un comandant de brigadă al lor fù rănit, ér colonelul Wrestepensko cădù ucis de un glonț lângă cadavrul fiiului sěu.

Acum s'a ordonat atac general pe partea Rușilor. Dinspre apus cădea asupra lor o plóie teribilă de granate și bombe. Atuncĭ le sosi în ajutor trei brigade, înaintând din spre drépta și sparseră colóna japonesă formată din trei regimente. Mai târdiu însě Rușiĭ pierdură pas de pas terenul și un corp de armată al lor n'a fost în stare a resista față cu asaltul furios al infanteriei japonese.

In acest loc *Kuropatkin* însușĭ conducea lupta în mijlocul bombelor de tun ce cădeau în jur de el. O bombă esplosivă a cădut chiar dinaintea lui, dér nu l'a atins.

Rușiĭ nu mai puteau atuncĭ sě înainteze, au resistat cât au putut făcênd minunĭ de eroism ca și adversariĭ lor, dér vědênd, că resisttența e aprópe zadarnică, s'a daordin de retragere.

In luptele acestea și în cele carĭ au mai urmat compăniĭ întregĭ rusescĭ au fost cu desěvêrșire nimicite. O brigadă întrégă șĭ-a pierdut aprópe toțĭ ofițeriĭ. Locul lor îl ocupară subofițeriĭ, ba chiar și soldațiĭ de rênd.

Se dice, că în luptele de la Yantai, Poensiku, Saho etc. Rușiĭ au pierdut 40.000 ómenĭ ucișĭ și rănițĭ, Japonesiĭ 30.000. Lupta a fost mai teribilă ca cea din Septemvrie, la Liaoyang.

In urma acestui nesucces Kuropatkin șĭ-a retras armata dincolo de rîul Saho. Dér cu acésta nu s'a încheiat seria ciocnirilor sângeróse, căcĭ la 16 Octomvrie s'a reînceput atacul, ér la 17 diminéța, Rușiĭ trecură érășĭ pe malul stâng al rîului amintit, reocupându-șĭ posițiunile de mai nainte după o mare věrsare de sânge. Succesul acesta lĭ-a dat din nou curagiŭ și din nou luară ofesiva Nu se cunósce încă resultatul acestei încercărĭ desperate a lui Kuropatkin. Lumea aștéptă acum cu mare încordare sě vadă ce se va întêmpla

Asupra evenimentelor ultime dăm următórele scirĭ:

Luptele de lângă Saho.

Despre luptele de lânga rîulețul *Saho*, carĭ s'au început la 16 Octomvrie firul telegrafic aduce următórele scirĭ:

Din *Petersburg* se telegrafiéză: In nóptea de Duminecă spre Lunĭ, Rușiĭ au atacat cu succes pe Japonesĭ și le-au luat mai multe tunurĭ. Lunĭ diminéța Rușiĭ au atacat pe întreg frontul. Aripa stângă rusésca s'a întors așa de mult înděrět, în cât póte sě sprijinéscă centrul. Lupta de adĭ a fost nespus de violentă.

Din *Mukden* se telegrafiéză: Lupta de la 16 Octomvrie a fost cea mai fiorósă. Baia de sânge ne mai pomenită în istoria rěsbóielor va mai dura câteva dile, după carĭ se va puté constata resultatul monstruosului măcel.

„Lokalanzeiger“ din Berlin primesce următórea telegramă din Mukden: In séra dilei de 16 Octomvrie, Rușiĭ, după o luptă destul de înverșunată, *au gonit pe Japonesĭ din posițiunile lor întărite spre sud-vest de Suanutau și li-au luat 8 tunurĭ.* In nóptea precedentă Japonesiĭ au atacat de trei orĭ pe Rușĭ lângă Saho, însě după o luptă ucidětóre de trei pětrare de óră, fură respinșĭ. Cu ocasiunea acésta Japonesiĭ au avut pierderĭ enorme.

Agenția „Havas“ primesce din Mukden scirea, că după o luptă piept la piept Rușiĭ *șĭ-au recucerit în 17 Octomvrie diminéța posițiunile lor pe malul stâng al rîului Saho.* Incurajațĭ de acest succes Rușiĭ *au trecut în ofensivă.*

O telegramă din *Tokio* de la 18 Oct. anunță: *Rușiĭ au impresurat Duminecă colóna lui Yamata și i-au luat 14 tunurĭ* Rușiĭ se concentréză acum contra frontului armatelor lui *Oku și Nodzu.* Se aștéptă o luptă mare.

Tot din *Tokio* se telegrafiéză: La 16 Oct. o divisiune sub conducerea lui *Yamata* a înaintat, ca sě întăréscă trupele armatei din stânga, carĭ atacară pe inimic spre nord de Sahopu. Mai târdiu divisiunea a respins un atac al Rușilor la Santankauce, apoi a început sě se reîntórcă la posițiunea-i originală. Séra la 7 óre *o divisiune a Rușilor a împresurat colóna lui Yamata.* După o luptă înverșunată, li-a succes Japonesilor a scăpa. Intr'aceea *artileria japonesă șĭ-a pierdut toțĭ caiĭ și 14 tunurĭ.* Japonesiĭ au pierdut Duminecă *peste 1000 de ómenĭ.*

„Lokalanzeiger“ din Berlin primesce din Mukden scirea, că *Rușiĭ au spart linia de luptă a centrului armatei jeponese și au luat de la Japonesĭ 11 tunurĭ.* Victoria acésta a Rușilor a costat marĭ jertfe Ea este a se mulțumi în primul rênd vênătorilor siberienĭ. Rușiĭ înaintéză și probabil, că le va succede a străbate până la Liușinpu, unde vor ajunge în posițiunĭ fórte favorabile.

Telegramă din Petersburg: La 17 Oct. 11 óre a. m. *Rușilor le-a succes a sparge centrul japones.* Rușiĭ au luat câteva bateriĭ de la Japonesĭ și au făcut prisonierĭ mai multe sute din ei. Japonesiĭ au fost respinșĭ la mare distanță, așa că singuraticele divisiunĭ japonese sunt în mare pericol. Lupta continuă încă cu mare înverșunare.

Telegramă din *Londra*: De la aripa drépta rusésca se anunță, că operațiunile sunt favorabile Rușilor. Ei au risipit două divisiunĭ din reserva lui Nodzu.

Tot din *Londra* se telegraféză, că se confirmă în parte scirile venite din Paris despre succesele lui *Kuropatkin,* în parte însě se desmint. Așa de pildă se vestesce din Tokio, că Dumineca trecută Rușiĭ au împresurat colóna lui *Yamata* și i-au luat 14 tunurĭ. Rușiĭ îșĭ concentréză forțele în fața armatelor lui *Oku și Nodzu.* După o ultimă telegramă, tot din Tokio, Rușiĭ au atacat cu furie sělbatică posițiunea lui *Oku* și în nóptea precedentă s'au luptat contra armatelor lui *Nodzu și Kuroki,* însě *au fost respinșĭ cu marĭ pierderĭ.*

O altă scire telegrafică din *Tokio* spune, că după un raport al lui *Oyama,* Rușii au atacat în nóptea spre 18 Oct. de două orĭ aripa drépta a armatei stânge, centrul și armata drépta. S'a desfășurat o teribilă luptă. Rușii n'au putut birui însě pe Japonesĭ și cu marĭ pierderĭ s'au retras. *Oyama* nu spune însě unde și încătrău s'au retras Rușii. *Oyama* a mai cerut ajutóre de 70.000.

Etă acum ce vestesce o ultimă telegramă din *Londra*: Diarele de aicĭ *confirmă* scirea, că *trupele generalului japones Oku au fost într'aděvěr împresurate de Rușĭ,* și *Oku* numai cu enorme jertfe abia a putut sě scape. *Oku șĭ-a pierdut tóte tunurile, caii și artileriștii.*

Generalul *Saharow* telegrafiéză statului major cu data de 17 Oct.: După rapórtele ce am primit Japonesii *au atacat în nóptea spre 17 l. c. posițiunea flancului nostru drept. Tóte atacururile au fost respinse.* In decursul dilei trupele nóstre au ocupat satul Slandeia de lângă Saho. Inimicul a bombardat violent posițiunile, ce i-au fost luate de noi, și a atacat și un punct de pe colina pădurósă isolată Futilov, unde s'a desfășurat *o luptă de baionetă estra-ordinar de furiósă.* Mai mulțĭ ofițerĭ ai noștri, carĭ s'au aruncat asupra inimicului, au fost străpunșĭ de baionetele dușmanului. La cei căduțĭ de ambele părțĭ se věd urmele luptei piept la piept. Séra și în decursul nopții am îngropat morții rușĭ și japonesĭ, cu pompă militară. Se observă concentrarea unor marĭ forțe contra centrului nostru. La aripa nóstră stângă nu s'a întîmplat nimic însemnat în decursul dilei de 17 Oct.

Neînțelegerile din Hěrman.

Am promis în numěrul de Dumineca trecută, că vom reveni aměnunțit asupra casului întristător al certelor Românilor din Hěrman.

Se scie, că neînțelegerea de față s'a iscat din causă, că o parte a parochienilor, carĭ susțin a fi majoritatea, a cerut sě se publice concurs pentru ocuparea posturilor vacante de învěțător, ér preotul cu ómenii sěi ar fi adus lucrul acolo, încât fără a se publica concurs, au fost numițĭ provisor doi învěțătorĭ.

Ambele părțĭ s'au adresat la diarul nostru cu întîmpinărĭ, în urma celor ce am scris despre casul din Hěrman în n-rul de la 7 Oct. n. al fóiei nóstre. Am fi publicat bucuros din cuvênt în cuvênt aceste întîmpinărĭ, dér fiind-că se ating în ele lucrurĭ, ce nu se țin strict de obiect și ar puté da nascere la o nouă vrajbă prin colónele diarului nostru, credem a face destul celor ce s'au adresat la noi, dând în extras fidel tot ce este de însěmnătate și la obiect din rěspunsurile lor.

Vom începe cu întîmpinarea poporenilor nemulțumițĭ, carĭ pretind a fi 84 la numěr și ar forma majoritatea atât în popor, cât și în comitetul parochial.

Eată simburele celor ce se spun în acéstă întîmpinare, care este subscrisă de George N. Corbu, notarul com. parochial, Necolai Stanciu, epitrop, Achim Toma, epitrop, Vasilie Coman, Ioan Puiu, Toma Ach. Tomi, Nicolae Olteanu membrii în comitet și Ioan Cristoloveanu.

Intêmpinarea începe prin declarațiunea următóre:

„Décă cetesce cine-va articolul din prețuita „Gazetă“ de la 7 Oct. n. privitor la stările din Hěrman, ar puté sě-șĭ facă o ideie slabă despre noi Românii din Hěrman pentru causa, că s'ar păré, că noi, ocolind pe ai noștri, ne-am luat refugiul la strěinĭ și acolo ne-am adresat cu plângerile nóstre. Dér lucrul nu stă așa și tocmai pentru aceea, vě rugăm a da loc lămuririlor nóstre“.

Etă în ce constau lămuririle: Subscrișii dic, că au dorit din capul locului, ca în locul învěțătorilor pensionațĭ sě se alégă érășĭ doi pedagogĭ bunĭ. Nu vor sě dică, că teologii n'ar fi bunĭ, dér au pățit-o cu ei, căcĭ stau un an doi și fiindu-le gândul la preoție, nu prea le stă la șcólă. Și acuma dic, au un teolog și diacon titular, dér acesta nu a pus în activitate nicĭ corul, care a esistat de multă vreme și totușĭ leafă pentru cor cere, ér pe copii nu i-a învěțat mai bine ca pedagogii.

Spun că cu bětrânii învěțătorĭ pensionațĭ George Goicea și Andreiŭ Nan au fost destul de mulțumițĭ timp de 40 anĭ, cât au servit șcólei, dér preotul, dic, le-ar fi făcut șicane, i-a suspendat din cantorat și a adus pe V. Lăzăreanu cu alaiŭ, ér după un an de dile au vrut sě-l dudue din sat. Dic, că preotul de când e în sat, a stat în dușmăuie aci cu dascălii, aci cu cantorul și că tot-deauna ar fi avut în ve-

---

și le asvîrli pe masă. De desupt era un galběn. „Ține“ dise el. Și apoi eși prin bucătărie.

Mama luà banii prindêndu-i cu două degete, bună óră cum prindĭ nisce scutece murdare.

„Ce sě fac cu banii ăștia?“ întrebà pe soru-mea. „Sunt bani blăstămațĭ. Banii satanei! Așa cum i-a adus diavolul, tot așa îi va și duce“.

Ce mai la deal-la vale? In casă la noi fericirea și viéța bună nu-șĭ avea sălășluința.

Mama era nefericită și noi pe urma ei. Ea ne povestia că tata era odinióră alt om și țin chiar minte că fiind eu mititel, adesea mě lua în brațe, îmĭ făcea flueriță de trestie și mě lua la câmp cu carul. Mama dicea, că s'a schimbat cu totul și a dat pe căi rele mai ales de când s'a împrietinit cu perceptorul Micea, cu Kersto din strada Macaveiu și cu farmacistul Albrecht. Nu suferia nicĭ o întrebare, căcĭ numai de cât rěspundea: „Vedi-țĭ de trébă!“ Séu: „N'ai alte grijĭ?

Nu că dór el n'ar fi sciut că nu lucréză bine, dér a întrat în ghiarele diavolului și nu putea scăpa.

Și orĭ cât de necredut i-ar păré cuiva totușĭ aděvěrul era, că tata era un om bun. Děu așa!

Intr'o séră a venit érășĭ la timp nepotrivit acasă și de astă dată nu era singur. Mama s'a mirat. A trecut încă cu unul pe dinaintea ușei și vorbiau încet. Intrară în curte. După câtva timp audirăm tropot de cal și rînchezat. Nu sciam ce se petrece.

Când a întrat apoi în casă, eu am început sě horcăiesc și soru-mea sě prefăcea de asemenea că dórme. A dis bună séra și apoi tăcù; eu așteptam sě aud, ce s'o întâmpla.

Incepu mama cu glas sfiicios: „Au dus roibul?“

— Da, rěspunse tata.

Erășĭ tăcere, mama respira greu și audiam lămurit că plânge. „Mitar dragul meu, pentru numele lui Dumnedeu și pentru copilașii ăștia nevinovațĭ lapădă-te de satana. Cine se dă diavolului, perde și lumea acésta și pe cealaltă. Uite la Ioan, cartoforul. Avea casa și moșia lui, ér acuma înghite în sec trăind din milă și stringând prin sate piei pentru cei jidovĭ! Nu ți-ar fi milă de mine, décă la bătrânețe ar trebui sě cer milă pe la ușile ómenilor, ér copiiĭ noștri sě se bage slugĭ la streini?“ Și o apucă un plâns cu sughiț.

Tata rěspunse brusc: „Ce-mĭ aducĭ înainte copiiĭ și vorbescĭ despre mine, par' că aș fi mort? Nu el m'a tras pe sfóră, ci eu pe el. Décă vréi, cumpărăm alțĭ dece cai în locul aceluia“. Mama plângea încă și mai tare.

„Sciu dragul meu Mitar“, dise ea compătimitóre — dér vrășmașul ne va lua totul. Lasă, te rog, afurisitele de cărțĭ. Scii prea bine, că cu mânile nóstre și cu sudórea nóstră am ridicat acest acoperemînt și acum sě vie un vântură-țéră și sě ne isgonéscă de-aicĭ?

— Dér cine te isgonesce?

— Nimeni nu mě isgonesce acuma, dragul meu, dér va veni și vremea aceea, décă tu urmezĭ înainte cu jocul de cărțĭ. O meserie afurisită e aceea!

— Ascultă femeie — dise tata — țĭ-am spus de-o sută de orĭ, sě nu mě dăscălescĭ și sě nu mě cihăiescĭ pentru tóte nimicurile. Dór nu mĭ-am pierdut mințile, sě am nevoie de tutor“. — Biata femeie tăcea. Ișĭ reprima lacrimile, carĭ îi curgeau

dere în rêndul întâi interesele sale familiare.

Invinuesc pe preot, că şi de astădată ar fi căutat sĕ momêscă pe poporenî, tratându-i cu rachiu. Fiind-că întreg poporul doria sĕ vie ca învĕţător pedagogul George Fătuleţ, care e din satul Hĕrman, preotul a trimis pe ómenî de ai sĕi cu o hârtie prin sat nóptea, ca poporenii sĕ subscrie, că cer pe Fătuleţ ca învĕţător. Partea cea mai mare din poporenî a subscris, nesciind că în hârtie e scris şi teologul Grecean.

Hârtia a trimis-o apoi preotul la Sibiu, ér pe basa ei Vener. Consistoriu a numit pe Fătuleţ şi Grecean în locul bĕtrânilor învĕţătorî, până ce acestora încă nu li-se regulase pensia la minister. Subscrişii susţin, decî, că locurile încă nu erau vacante şi decî nu puteau fi numiţî cei doi în mod legal. Poporenii (cei 84) vĕdênd, că au fost seduşî cu hârtia, au adresat din nou rugare şi telegrame la Sibiu, însĕ fără efect. Au stăruit apoi sĕ se ţină comitet, pentru-ca acesta sĕ deschidă concurs.

Aci îl învinuesc pe preot, că a pus de a votat şi pe un suplent al sĕu, ceeace nu era după lege. Au trimis apoi pe 2 inşî cu cheltuelî în deputaţiune la consistoriu şi Esc. Sa sĕ fi făgăduit acestora, că se va deschide concurs. Venind acasă însĕ au aşteptat până acuma dejaba.

Plângerea lor culminéză decî în aceea, că voind sĕ deschidă concurs, preotul şi învĕţătorul David Pop s'au pus în contra şi tot aşa şi d-l protopop, care odată li-ar fi făgăduit, că după lege şi minoritatea póte sĕ deschidă concurs, ér altă-dată ar fi fost în contra, cu tóte că epitropia şi majoritatea a cerut astfel. Subscrişii cred, că d-l protopop, chiar décă n'ar fi voit comitetul sĕ deschidă concurs, ar fi fost dator sĕ-i constringă la asta.

In ce privesce foile unguresci subscrişii ḑic, că nu sunt ei de vină, décă domnii aceia vin în satul lor şi îşî iau informaţiunî, fără sĕ-i fi chemat ei.(!!?)

Subscrişii mai sus amintiţî ne rógă în fine sĕ luăm în sémă plângerile lor şi décă nu sunt drepte, domnii amintiţî sĕ dovedéscă contrariul. Intimpinarea au subscris'o în numele celor 84 poporenî, carî fac majoritatea, şi în numele epitropiei parochiale şi a majorităţii comitetului.

Cealaltă întimpinare, ce vine din partea poporenilor, carî merg cu preotul, este făcută la adresa fóiei unguresci „Brassói Hirlap", care în numerii 111 şi 114 a. c. s'a ocupat de cestiunea şcólei române din Hĕrman. Intimpinarea e subscrisă de poporenii: Neculai Bătrânu, Radu Fătuleţ, Ioan Fătuleţ, Radu Popişteriu, George Moldovan, George Vilican, George N. Nan, George Comşa, Ioan Popovicî şi Stefan Popa.

Aceştia susţin, că ceea-ce a debitat fóia maghiară la adresa conducĕtorilor şi a autorităţilor nóstre şcolare şi bisericescî, sunt neadevĕrurî şi insinuărî. Ei fac următórea declaraţiune:

„Intregirea posturilor de învĕţătorî din acéstă comună s'a făcut — din causa timpului înaintat pentru publicarea concursului—prin denumire din partea Vener. Consistoriu archidiecesan. Denumirea s'a făcut în conformitate cu dorinţa majorităţii poporului. Dér dovada cea mai bună pentru întărirea acestei afirmărî este şi faptul ce „Br. H." însu-şî îl constată, că la repeţitele telegrame ale celor nemulţumiţî pe la Ex. Sa Metropolitul şi la Ministru, nu au primit nicî un rĕspuns. Evident, că întregirea provisorie a posturilor de învĕţătorî s'a făcut în conformitate cu prescriptele legii şi cu cerinţele bine înţelese ale şcólei nóstre.

Pentru introducerea învĕţătorilor în posturile lor, n'a fost lipsă de asistenţă de jandarmî şi scim positiv, că nicî n'a cerut'o nimenî. — Décă întîmplător s'au vĕḑut doi jandarmî prin comună — se vĕd şi acum adesea-orî. Corespondentul fóiei maghiare anonim facă-le cunoscinţa, şi décă are curagiu, sĕ iasă din tufă, ca sĕ scim cu cine stăm de vorbă".

După acésta arată, cum cei doi redactorî de la foile unguresci au eşit întruna din Duminecile trecute la faţa locului în comuna Hĕrman, ca sĕ-şî vîre nasul unde nu le ferbe óla. Ei s'au ascuns într'o odaie a şcólei românescî (cum de au ajuns acolo? — Red.) aşteptând, ca poporul sĕ iasă din biserică, în credinţă, că se va încăera, cum credeau ei, din pricina certei pentru concurs. Indată ce au vĕḑut că ies ómenii din biserică, cei doi ḑiariştî maghiarî s'au aşeḑat pe trépta cea mai de jos a şcólei, ca sĕ pótă fi martorî ocularî la tot ce se va petrece.

Subscrişii susţin, că vre-o 4—5 dintre poporenii din Hĕrman ar fi sciut de lucrul acesta cu ḑiariştii şi ar fi încercat sĕ provóce pe séma d-lor redactorî un scandal. Acésta însĕ nu le-a reuşit. Poporul s'a depărtat în linişte către casă. Ḑic, că numele lor îl retac deocamdată.

Astfel cei doi ḑiariştî maghiarî s'au putut convinge, că marea majoritate a poporenilor din Hĕrman e mulţumită cu situaţia ce însişî au dorit'o şi că decî zădarnică a fost ostenéla, ce şî-au dat'o a încurca trebile într'o afacere, ce nu-i privesce.

* * *

Am făcut destul, pe cât ne-a fost cu putinţă rugărei ce ne-au adresat-o poporenii certaţî din Hĕrman, arĕtând care sunt plângerile, păsurile şi părerile lor.

Din cele de mai sus resultă, că în adevĕr o nemulţumire esistă la o mare parte din poporenî din causa neînţelegerilor cu preotul şi că nu este tocmai aşa cum ḑic cei de partidul preotului, că numai vre-o 3—4 ar face tótă gălăgia.

E întrebare acuma décă acea nemulţămire are temeiŭ, décă este îndreptăţită orî nu?

Ce s'a întîmplat?

Unii dintre poporenî au cerut sĕ se publice concurs pentru posturile de învĕţătorî devenite vacante. Ei au avut drept sĕ céră publicarea lui... De ce dér nu s'a publicat?

Inainte de a rĕspunde la acésta întrebare, trebue sĕ constatăm un fapt, care ni-se pare neîndoios!

După cum au stat lucrurile în Hĕrman, décă preotul stăruia sĕ se publice concurs, credem că de sigur s'ar fi şi publicat. El înse nu a stăruit, ci din contră s'a folosit de împrejurarea, că anul şcolar deja se începuse, fără ca sĕ fie încă regulate drepturile la pensiune ale învĕţătorilor emerităţi, şi a stăruit sĕ căştige consimţĕmêntul parochienilor pentru numirea a doi învĕţătorî provisorî, pe cuvênt, că lipsea timpul necesar de a se publica concursul. Preotul a reuşit a face ca majoritatea parochienilor sĕ céră numirea provisorică într'o hârtie, ce au subscris'o, şi avênd la mână declararea lor s'a adresat la consistoriu ca sĕ o resolveze grabnic în interesul şcólei. Consistoriul folosindu-se de dreptul sĕu a şi sĕvîrşit numirea celor doi învĕţătorî în mod provisoriu.

Acésta e pe scurt starea lucrului. Cei-ce au cerut concursul au fost în drept. Preotul care cu hârtia subscrisă de poporenî a cerut sĕ se facă numirea provisorie a învĕţătorilor, din causă că se întârḑiase publicarea concursului, a fost érăşî *formal* în drept. In fine consistoriul s'a folosit şi el numai de un drept al sĕu în asemenî casurî.

Décă dér au fost toţî în drept cine a greşit? Atuncî de unde atâta nemulţumire la unii?

Tóte se puteau împăca în linişte, décă nu era la mijloc o afacere personală. Unul dintre învĕţătorii numiţî, teologul Grecean, era pe placul preotului şi a ómenilor sĕi, nu însĕ pe placul celor 84, carî au protestat. Aceştia cerură concursul ca sĕ scape de Grecean şi sĕ-şî alégă un pedagog, ér preotul Dogariu n'a vrut sĕ stăruie pentru concurs, fiind-că voia sĕ-l aibă ca învĕţător pe Grecean.

In asemenî casurî, când nu se póte face o învoială, cine trebue sĕ decidă? De sigur că numai legea şi buna rĕnduială.

Legea prescrie ocuparea posturilor prin concurs. Decî ómenii sunt în drept a cere publicarea concursului. Dér tot legea şi buna rĕnduiélă pretinde ca până atuncî ei sĕ respecteze dispoşiţiunile luate pentru buna rĕnduială de autoritatea bisericéscă. Nimic nu îndreptăţesce pe cutare poporenî, fie şi 84 la numĕr, de a umbla sĕ rĕstórne peste nópte o hotărîre luată după tótă rĕnduiala de autoritatea superióră bisericéscă, pe cuvênt că preotul ar fi sedus şi amăgit pe ómenî şi că n'ar fi procedat corect. Décă aşa a fost, atuncî casul trebue sĕ se cerceteze şi preotul merită a fi disciplinat. Faptul luî însĕ totuşî n'ar puté schimba încă pentru moment nimic din ceea-ce a hotărît consistoriul cu privire la şcólă.

Cerênd respectarea legii, celor 84 din Hĕrman nu le e ertat de a se abate de la calea ce le-o prescrie legea bisericéscă (statutul organic), nu le e ertat a se adresa la forurî strĕine bisericii lor. Numai acestea din urmă sunt în drept de a cerceta şi a dispune, ér credincioşii pot sĕ apeleze de la un for la altul până sus la congresul naţional bisericesc. Cei ce i-au sfătuit sĕ ameninţe cu publicărî prin gazetele unguresci şi cu telegrame la guvern, sunt nisce nemernicî şi nu le voesc nicî binele lor, nicî al bisericii.

De altă parte nu póte fi îndoiélă, că şi autorităţile bisericescî comit un păcat mare, când rĕmân nepăsătóre faţă cu certe şi nemulţumirî ca cele dintre parochienii Hĕrmanului. Décă preotul prin netactul şi îndîrjirea sa greşesce şi aprinde focul în comună, atuncî ce rol are protopopul? Sĕ acopere greşéla, orî sĕ caute cu bunătate şi dreptate a stinge focul până încă nu a isbucnit în flacărî?

Cei 84 par a se jălui şi în contra protopopului, dér n'au adus dovedî contra lui. Nu se póte decî în casul de faţă ridica vre-o învinuire contra protopopului tractual. Neînţelegerile din Hĕrman datéză însĕ, precum scim, de mai mulţî anî şi acésta ne îndreptăţesce a-ne esprima órecum mirarea, că d-l protopop, care trebue sĕ cunóscă tóte păsurile comunei bisericescî din Hĕrman, una din cele mai bine situate materialicesce din protopopiat, n'a aflat până acum nicî un modru, prin care sĕ se pótă curma păgubitórele certe din acéstă comună.

---

prin sîn la inimă şi acolo se împietriau. Ḑi de ḑi mergea aşa. Une-orî aducea acasă câte o grămadă de banî, pe carî érăşî îî pierdea. Odată venia fără inel, fără césornic, fără lanţul de aur. Altă dată aducea érăşî câte două-trei césornice şi câte-va inele. Intr'o séră a venit cu o pereche de cisme şi cu o blană, în alt rînd a adus o şea, o duzină de lingurî de argint, un butoiaş de sardele şi tot felul de mărfurî.

Intr'o altă séră ne-a adus érăşî acasă roibul pierdut...

Noi ne obicinuisem cu aceste variaţiî în bine şi rĕu, numai mama plângea mereu. Şi cum sĕ nu fi plâns? Prăvălia şi economia mergeau îndĕrăt. Un servitor după altul fură congediaţî. Casa nóstră semĕna cu o casă de nebunî. Banii se risipeau ca pleava. Acum începură sĕ vie derbedeiî lui de tovarăşî chiar acasă la noi. Se încuiau în odaia cea mare, se aprindeau câte-va luminărî, galbenii sclipeau, se făcea o fumărie, se auḑia sunetul cărţilor isbite şi mereu li se făceau cafele. A doua ḑi servitorul mi-a arătat câţî va galbenî, ce i-a căpătat ca bacşiş. Mama şedea cu noi în cealaltă odaie. Ochii îi erau roşii, faţa palidă, mânile ferbinţî şi uscate şi din când în când bolborosia: „Dómne miluesce!"

In acest chip tata s'a înstreinat cu desĕvârşire de familie. Nicî nu mai vorbia de loc, ér mamei nicî odată nu i-se uita în ochi. Nu-şî săruta copiii nicî odată, nu le spunea nicî o vorbă, fie bună, fie rea, banî însĕ ne dedea berechet. Décă voiam sĕ cumpĕr bombóne, îmî dedea câte un bănuţ de 20 creiţarî. Pentru bucătărie cumpăra tot ce se găsia mai bun în oraş şi eu aveam hainele cele mai frumóse în şcólă. Cu tóte acestea mĕ cuprindea o mare nelinişte de câte orî mĕ uitam la mama şi la sora. Amândouĕ îmbĕtrâniseră fără de vreme, erau palide şi jigărite. Eşiau rar de-acasă. Dór la vr'o cumetrie décă mergeau din când în când. Nicî la noi nu prea venea nimenî. Şi décă venea cine-va, aceştia erau ticăloşii de cartoforî. In prăvălie nu se făcea nicî o daraveră. „Cum?" — ḑicea tata — „eu sĕ stau la tejghea şi sĕ cântăresc la toţî beciznicii boiélă de 20 bani? Dér Evreii n'au altă trébă?" — Mama nu mai îndrăsnea sĕ bleştéscă un cuvênt.

O dată îi ḑise tata: „Auḑî muiere! Inţelege ce-ţî spun odată pe sĕrbesce: Décă-mî mai vii cu istorii d'al d'aste, eu mĕ mut de-aicî. Imî caut altă locuinţă şi tu sĕ-ţî iai pe cine vreî. Aşa sĕ scii!" Sĕrmana rĕmase mută, se topia de pe picióre şi se ruga numai: „Dómne nu ne lăsa!"

O sĕ vedem ce-o sĕ iasă de aicî.

Intr'o séră se adunaseră prietenii luî cu toţii. Intre aceştia era şi un aunumit Petru Zelenbac, negutător de porcî, care ḑicea că are daraverî pe la Budapesta. Ava musteţe ascuţite şi pĕrul îî era ales cărare pe mijloc. Era gras şi voinic şi la ciasornic purta un lanţ gros de aur, pe care îl avuse tata mai nainte. In deget avea un inel cu o piatră scumpă strălucitóre. Se legana în umblet din şoldurî, vorbea gros şi zimbea mereu. Ochii luî verḑî te înţepau, încât te cuprindea gróza.

Cum am ḑis, ei s'au adunat cu toţii. Stoian s'a pus numai decât la vatră şi a început sĕ gătésca cafele. Se aprinseră patru luminărî. Se puseră pe fumat şi pe cafele. De vorbit nu vorbiau nimica. Numai fâşeitul cărţilor şi zurăitul galbenilor se auḑia.

A fost o nópte înfiorătóre. Ne retraserăm cu mama în odaia cealaltă. Ea nu mai plângea. Soru-mea avea faţa lividă, ochii îi erau aprinşî şi aveau nisce privirî spăriose, ca la mórtea unchiuluî.

Tata a venit de câteva orî în odaia nóstră. Era scăldat în sudorî, vesta îî era desbumbată şi cameşa descheiată. I-se vedea părul negru pe piept.... „Mai dă-mî" ḑise către mama.

Fără sĕ ḑică un cuvînt, mama deschise lada şi scóse un pumn de banî, pe carî el îi legă într'o basma. Se uita sĕlbatic într'o parte şi eşi târîndu-se din odaie sperios, cum ieşiam şi eu când mĕ aşteptau tovarăşii. „Numai ăştia" mormăia la eşire. „Numai ăştia" — şi apoi s'a mai întors de vr'o cincî orî în acea nópte. Era pe la órele treî când a intrat pentru ultima oră.

„Dă-mî!" ḑise poruncitor mameî şi faţa îi era ca pĕmêntul.

Mama se duse la ladă împletecindu-se.

De sub plapomă vedeam, cum tremura tata şi a trebuit sĕ se proptéscă de sobă, ca sĕ nu cadă.

„Haide! Repede!" strigă mameî şi cu mâneca îşî ştergea sudorile de pe frunte.

„Dă-mî tot ce mai este!" porunci el.

„Sunt galbenii ceî din urmă!" ḑise ea cu o voce care nu mai era vocea ei, nu mai era nicî şoptit, ci curată horcăială.

Tata luă banii şi eşi.

(Va urma.)

De mai multe-orĭ ne-am vědut cu părere de rěu constrînşĭ a semnala rěul, ce s'a încuibat aprópe pe nesimţite în Hěrman şi care cu puţină bunăvoinţă din tóte părţile s'ar puté stîrpi peste nópte.

Sperăm, că consciinţa datoriei cătră biserică şi neam şi bunul simţ al credincioşilor din Hěrman, precum şi al celor chemaţĭ a-i sfătui şi a-i conduce printre valurile vieţii va face cât mai curênd sfêrşit neînţelegerilor şi certelor ruşinătóre, carĭ mistuesc acésta frumósă comună bisericéscă.

SCIRILE DILEI.

— 7 (20) Octomvrie.

Achitarea lui Nuşi Tulliu. Cetitorii noştri îşĭ vor aduce încă aminte de scena sângerósă din cafeneaua „Macedonia“ din Bucurescĭ, unde în urma unei certe studentul macedonean Nuşi Tuliu a omorît cu un glonte de revolver pe redactorul grecofil Lecanta, care ucise pe cumnatul lui Tuliu, Papahagi. Marţĭ s'a pertractat acest proces în Bucurescĭ şi *Nuşi Tulliu a fost achitat.* Publicul numěros, care a asistat la pertractarea procesului a primit cu ovaţiunĭ entusiaste acéstă sentinţă şi luând pe Nuşi Tulliu în mijloc, l'au dus la localul „Asociaţiunii studenţescĭ“, unde mai mulţĭ studenţĭ au ţinut discursurĭ însufleţite pentru Nuşi Tulliu şi causa macedoneană. Nuşi Tulliu mulţumind a dis între altele, că „România este pentru Macedonia aceea, ce este stéua polară pentru călětorĭ.“

† Scipione Bădescu. Un literat şi scriitor de origine ardelean a închis dilele acestea ochii pentru tot-déuna în oraşul Botoşanĭ, unde a trăit ultimii anĭ ai vieţii sale din abonamentele ce le aduna cu multe dificultăţĭ la diarul ce-l redacta sub numele de „*Curierul Român*“. Scipione Bădescu în diarul sěu nu se ocupa cu politică. Necrologul ce ni-se trimite are următorul text:

„*Ioan Scipione Bădescu, literat şi diarist, fost revisor şcolar şi director de şcola normală, decorat cu „Benemerenti“, director şi proprietar al diarului „Curierul Român“ a încetat din viéţă după o lungă suferinţă la 4 Octomvrie 1904. Toţi prietinii şi cunoscuţii regretatului defunct sunt rugaţi a asista la ceremonia funebră ce va avé loc Miercurĭ 6 Octomvrie órele 3 p. m. la biserica catedrală Uspenia, unde se află depus corpul defunctului. Cortegiul va pleca de la biserică la cimiterul „Eternitatea“. — Rugaţi-vě pentru el.*“

Etatea nu este indicată în necrolog, ér numele oraşului l'am aflat din stampila poştei.

Fie-i ţěrîna uşóră!

Infiinţarea gardei maghiare de trabanţĭ. O veche pretensiune a guvernului maghiar s'a împlinit. Maj. Sa Monarchul a dispus prin un autograf prea înalt, adresat ministrului president, înfiinţarea gardei maghiare în Budapesta şi a numit comandant al acesteia pe fostul ministru de honvedĭ baronul. Geza Fejervary.

Pentru incendiaţii din Câmpenĭ. D-l Stefan *Colceriu* din Dâmb, v.-protopop emerit şi paroch, ne trimite spre publicare şi lista celor ce au contribuit pentru incendiaţii din Câmpenĭ şi de la carĭ a colectat cu totul 20 cor. despre ce am mai făcut odată amintire în fóie. Étă numele contribuitorilor: Stefan Colceriu, Ioan Buruian, Georgiu Miron câte 2 coróne. Solomon Rusu cantor, Teodor Moşutan, Tanasie Rusu, Ioan Şermaşian, Teodor Grauru, Marişca Buruianu, Dănilă Munteanu, Oana Eftemie, Vasile Muscanu, Gavril Pogaciu, Vasile Gorun, Ioan Milăşan, Ileana Sermăşian, Georgiu şi Maria Oroian câte 1 corónă. Suma 20 coróne.

Espulsarea unui redactor grec. Diarele din Regat înregistréză scirea, că guvernul român a espulsat dilele aceste pe proprietarul diarului grec „Iris“, Alcibiades *Sardelis*, pe motiv că în diarul sěu, care apare la Bucurescĭ, a atacat în diferite rêndurĭ statul român. Poliţia l'a înscünţat alaltăerĭ, că în decurs de 24 óre are sě părăséscă România. Nesupunêndu-se acestui ordin şi fiind adus la prefectură, Sardellis a declarat că încă nu şĭ-a putut aranja afacerile sale private. La aceste prefectul de poliţie i-a declarat, că îi acordă încă un timp scurt şi după espirarea acestui timp îl va petrece un agent până la graniţa Româniel. Sardellis a declarat atuncĭ că va pălmui (!) pe un astfel de însoţitor. Rěspunsul acesta obraznic avù drept urmare, că chir Sardellis fù reţinut la prefectură. In urma intervenţiunii în decursul nopţii a secretarului legaţiunei grecescĭ din Bucurescĭ, Sardellis a fost eliberat nóptea, ca sě-şĭ pacheteze geamantanele, ér erĭ a trebuit sě părăséscă România.

Necrolog. Ni-se scrie: La 5 l. c. am petrecut la cele vecinice pe neuitatul fost învěţător în Petridul-de-jos George *Tătar*, care după o bólă îndelungată a repausat în Turda în casele socrului sěu. El a lăsat o věduvă cu două fetiţe, părinţĭ şi fraţĭ în mare jale. In tot timpul funcţiunei sale ca învěţător George Tătar a fost unul dintre cei mai zeloşĭ muncitorĭ în cariera spinósă a dăscăliei: aş puté dice o lumină, ce se consumă pe sine, ca sě lumineze altora. Inmormêntarea i-s'a făcut în Turda. Au slugit 4 preoţĭ. Cântările funebrale le-a esecutat corul învěţătorilor din tratul Turdei. Odihnéscă în pace!

O desminţire. Mórtea bětrânului academician Nicolae *Ionescu* din România, anunţată şi de noi în unul din numerile trecute după foile din România, se desminte. D-l Ionescu se află în viéţă, însě greu bolnav, ceea-ce a dat ansă la colpotarea scirei despre mórtea lui.

Invitare. Comitetul parochial gr. cat. din Rebrişóra, are onorul a învita la *sfinţirea bisericei* nou edificate, care se va celebra Dumineca în 30 Oct. st. n. a. c.

Programa: 1) Dumineca diminéţa la órele 8 actul sfinţirei şi liturgia solemnă. 2) La 1 óră p. m. banchet, couvertă 2 cor. 3) Séra la 7 óre petrecere cu dans în sala şcólei confes. Preţul întrării: de persónă 1 cor. — *Rebrişóra*, 16 Octomvrie 1904. *Comitetul arangiator.*

O păreche ucigaşă. In Viena au găsit sěptěmâna trecută în casa fabricantului Klein din strada Magdalinei cadavrul proprietarului de casă Sykora, tăiat bucăţele şi băgat într'un sac. Klein şi nevastă-sa au fugit. Poliţia a constatat, că nevasta lui Klein, care era o femeie frumósă, dér cu moravurĭ uşóre, a prins în cursă pe bětrânul Sykora, care deşi era de 72 anĭ îi plăcea sě umble după femei frumóse. L'a prins în cursă şi ajutat de bărbatul sěu, l'a sugrumat şi tăiat bucăţĭ, apoi luându-i ce avea la el, a mers cu cheile găsite în buzunarul ucisului la locuinţa lui Sykora, care era věduv şi n'avea pe nimenĭ şi au jefuit tot ce era mai de valóre, banĭ, giuvaericale etc. Acuma sosesce scirea din Paris, că părechea ucigaşă a fost prinsă la Paris şi va fi estradată Austriei, unde cei doi ucigaşĭ îşĭ vor lua pedépsa binemeritată.

Derailare pe linia someşană. In diua de 18 Octomvrie între staţiunile Gherla-Deşiŭ au deraiat 5 vagóne ale trenului mixt Nr. 13. Pasagerilor şi personalului de serviciu nu li-s'a întêmplat nicĭ un rěu. Causele derailării nu sunt încă cunoscute.

Adunarea de control a reserviştilor concediaţĭ şi a reserviştilor de întregire de pe teritorul oraşului Braşov din *armata comună* ces şi reg. din acest an, se va ţiné aicĭ în loc în dilele de *29, 31 Octomvrie şi 2 Noemvrie a. c.* la 9 óre a. m. în casarma cea nouă de infanterie (lângă piaţa tîrgului de vite). Şi anume: concediaţii, reserviştii, reserviştii de întregire din Şcheiŭ se vor presenta la 29 Octomvrie; cei din Braşovul-vechĭ, Stupini şi Fabrica de zahăr la 31 Octomvrie; cei din Cetate, Bluměna, Timişul de jos şi de sus, Dîrste şi Predeal, precum şi cei ce eventual în dilele precedente s'au întârdiat, la 2 Noemvrie 1904.

Pentru concediaţii, reserviştii, şi reserviştii de întregire, carĭ din motive legale au lipsit dele adunarea de controlă se va ţiné în 14 şi 15 Noemvrie a. c. la 9 óre a. m. în localul sus indicat o controlă supletorie.

O mâţă turbată a muşcat dilele trecute mai mulţĭ locuitorĭ din comuna Ahe (Westfalia). Din causa acésta autoritatea comunală a dispus împuşcarea şi arderea tuturor mâţelor din comună.

Concert. In sala cea mare a Societăţii de meserii, Dumineca în 23 Octomvrie musica regimentului de infanterie Nr. 50 va da un concert sub conducerea noului capelmaistru de musică. Preţul întrării 40 banĭ. Inceputul $7^1/_2$ óre séra.

Insciinţare.

Domnii preşedinţĭ ai agenturilor „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ din despărţământul I (Braşov) sunt încunosciinţaţĭ, că *distribuirea bibliotecilor poporale ambulante* se va face în decursul acestei lunĭ c. v. Lăditele cu cărţile vor avé a fi luate în primire de la bibliotecarul despărţământului, d-l profesor G. Vătăşanu în orĭ-şi-ce di de lucru între órele 10—12 a. m. în edificiul gimnasiului român din loc.

Tot-odată sunt rugaţĭ d-nii preşedinţĭ sě bine-voiască a îngriji de încassarea taxelor de la membrii ajutătorĭ şi de restituirea pagubelor făcute la bibliotecile avute spre folosinţă în decursul anului trecut

Braşov, 7 Octomvrie v. 1904.

Pentru comitetul despărţěmêntului.

Andreiŭ Bârsan, director. *Nicolae Bogdan.* secretar.

Instalare de paroch.

— 18 Octomvrie.

Fruntaşa comună românéscă Ţînţarĭ, aparţinětóre protopresbiteratului Braşov, a avut Dumineca o sěrbătóre rară şi frumósă, căcĭ în acéstă di a fost instalat nou alesul paroch, d-l Ilarie *Gonţea*.

Nou alesul paroch a fost primit şi salutat de către parochienii sěi, carĭ împărţiţĭ în mai multe céte de călăreţĭ şi cu numěróse căruţe, au ţinut sě-l întimpine deja între comunele Hělchiu, Nou şi Ţinţarĭ, pentru-ca şi în modul acesta sě-şĭ manifeste dragostea şi alipirea lor faţă de dênsul. In capětul comunei Ţînţarĭ părintele protopop V. Voina şi părintele I. Gonţea, carĭ împreună veniseră din Braşov, au fost întîmpinaţĭ cu praporĭ de popor şi de copii şcolarĭ. Sosiţĭ înaintea bisericei, părintele *Gavrilescu* rostesce la adresa d-lui protopop un scurt cuvênt de salutare, la care rěspunde d-l protopop, apoi întreg poporul întră în biserică, unde se începe sf. liturghie. După cântarea pricesnei „Lăudaţĭ“, părintele protopop cetesce ordinul consistorial de întroducere a noului paroch şi ordinul de absolvare a părintelui Gavrilescu, ca administrator al parochiei a II-a. Cetesce apoi gramata metropolitană şi în fine printr'o vorbire rostită din uşile împěrătescĭ declară întrodus pe noul preot. Imediat după acésta urcă treptele amvonului noul paroch şi rostesce o frumósă predică ocasională despre datorinţele ce le are dênsul faţă de parochienii sěi şi despre datorinţele, ce le au parochienii faţă de dênsul.

După instalare şi după finirea serviciului divin poporul întreg a fost tractat în curtea bisericei cu mâncare şi beutură, ér óspeţii şi fruntaşii comunei s'au întrunit în încăperile restaurantului „Czell“ la o masă comună. In decursul banchetului s'au rostit mai multe toaste.

Banchetul a decurs fórte animat, ér séra óspeţii, carĭ nu plecaseră încă, s'au întrunit la cină în casa ospitalieră a d-lui notar Ilie Oana.

Printre óspeţii presenţĭ am remarcat pe d-nii C. Aiser, S. Roşca şi V. Branisce din Braşov, preoţii Iosif Maximilian (Braşov v.), Ioan Maximilian (Stupinĭ), I. Schiopu (Crisbav), T. Roşca (Hělchiu), părinţii noului paroch şi surorile împreună cu cumnaţii, mai mulţĭ d-nĭ învěţătorĭ etc. etc.

— *y.* —

Reuniunea

învěţătorilor românĭ uniţĭ din Archidiecesă.

De lângă Mureş, Sept. 1904.

XIV.

Colegul Teodor Runc a propus în şedinţa a III-a a adunărei generale din 9/XI 1903, ca pe viitor adunările generale sě se ţină în luna lui Septemvrie a fie-cărui an, adecă înainte de adunările despărţěmintelor de tómnă. Adunarea primesce propunerea acésta fără de nicĭ o discuţiune, cel puţin din procesul verbal al adunărei, publicat în Nr. 3/904 al „Foii Şcolastice“ pag. 45. nu se póte constata, cum-că ar fi vorbit cine-va la obiect, şi aşa şi propunerea acésta fù primită, ca cea amintită în articolul meu XIII, cu voturĭ unanime — fără sě se fi cugetat cei presenţĭ asupra însemnătăţii votului lor. — Anume au dus o decisiune, care nu s'a esecutat şi aşa prin atarĭ decisiunĭ neesecutate se ştîrbesce numai vada şi autoritatea reuniunei, căcĭ nicĭ acum în a II-a parte, — adecă pe la capětul lunei Septemvrie, n'a întreprins biroul central nimic pentru esecutarea conclusului adunărei generale, adecă pentru conchiemarea adunărei.

Cei presenţĭ la adunarea generală, adecă cei carĭ au adus conclusul pentru ţinerea adunărei în Septemvrie trebuia, — pentru sustinerea vadei concluselor lor, — sě provóce biroul central a convoca adunarea şi astfel sě esecute decisiunea adunărei precedente.

§ 25 al statutelor prescrie precis şi lămurit, cum-că adunările generale au sě se ţină odată în an tómna în Blaşiŭ, după ce despărţěmintele ş'au ţinut deja adunările lor. — Colegul Teodor Runc n'avea dreptul decĭ sě propună ceva, despre ce dispun statutele clar şi precis, ér preşedintelui nu-i era permis a admite la discuţiune şi vot o moţiune contrarie statutelor.

Mersul sănětos al reuniunei numai atuncĭ nu va suferi obstacule, când ne vom ţiné strîns de statute şi când vom respecta cu sfinţenie disposiţiunile lor, — căcĭ décă noi greşim în contra lor, cum vom puté pretinde respectarea lor de către alţii?!

Cel ce a compus statutele a avut de bună sémă în vedere la fixarea terminului adunărei generale, — ca acésta sě se ţină după cele ale despărţěmintelor, pentru-ca adunarea cea mare sě aibă material suficient de lucrare după adunările despărţěmintelor; — apoi despărţěmintele în lunile Sept. şi Octomvrie mai uşor se pot aduna, când circulaţiunea cu drumurile încă nu este stricată, — ca tómna mai târdiu, — precând la Blaşiŭ cu calea ferată din tóte părţile ţěrei membrii se pot aduna mai uşor.

Mureşanul.

ULTIME SCIRI.

Petersburg, 20 Octomvrie. *Kuropatkin* a telegrafiat Ţarului, că în nóptea de 18 Oct. inimicul a atacat trupa, care ţinea ocupată colina Putilov, dér a fost respins. Până la órele 10 diminéţa a fost linişte în posiţiunile rusescĭ.

Londra, 19 Octomvrie. Erĭ în zorĭ de di, după-o luptă înverşunată, Ruşii au cucerit posiţiunile Japonesilor de pe malul stâng al rîului Saho.

Berlin, 19 Octomvrie. „Berliner Tageblatt“ anunţă, că armata generalului *Nodzu*, care a purtat greul luptelor din dilele din urmă, a îndurat o înfrângere decisivă.

Londra, 19 Octomvrie. Telegrame sosite din Petersburg şi Moscva anunţă, că luptele de lângă Saho, începute la 19 Octomvrie, sunt favorabile Ruşilor. Resultatul acesta l'a dobândit Kuropatkin prin aceea, că punêndu-se în fruntea reservelor, a condus în persónă lupta.

Paris, 19 Octomvrie. Ministeriul de rěsboiŭ rusesc a pubicat lista oficiala a pierderilor de la începutul rěsboiului şi până la 1 Octomvrie. Au fost rănitĭ 1489 ofiţerĭ şi 46.796 soldaţĭ; au fost ucişĭ 782 ofiţerĭ şi 24.760 soldaţĭ.

Convocare.

In sensul §-lui 25 al statutelor „Reuniunei învĕţătorilor români gr. cat. din ţinutul Haţegului“ se convócă *adunarea generală* a Reuniunei la Lupeni pe diua de *27 Octomvrie* st. n. a. c. cu următórea ordine de di:

Şedinţa I. 1. S. Liturgie cu învocarea S. Spirit la 8 óre a. m. 2. Deschiderea adunării generale prin president. 3. Constatarea membrilor presenţĭ. 4. Raportul comitetului central. 5. Alegerea comisiunilor: *a)* pentru esaminarea raportului comitetului central. *b)* pentru censurarea raţiunilor pe 1903 şi a proiectului de budget pe 1905. *c)* pentru esaminarea raportului bibliotecarului. *d)* pentru încassarea taxelor şi înscrierea de membrii noi. 6. Prelegere practică ţinută din partea învĕţătorului local George Şandor. 7. Disertaţiuni. Prând comun.

Şedinţa II. la órele 3 p. m. 1. Raportele comisiunilor esmise în şedinţa I. 2. Critica prelegerei practice. 3. Fixarea locului proximei adunărĭ generale. 4. Alegerea notarului I. şi a unui membru în comitet. 5. Eventuale propunerĭ insinuate la presidiŭ cu 8 dile înaintea adunărei generale. 6. Disposiţiuni pentru verificarea procesului verbal. 7. Inchiderea adunărei generale.

Din şedinţa comitetului central ţinută la 20 Septemvrie 1904.

Dr. *Iacob Radu* mp., vicar. for. preşedinte. — *Traian Lupea* mp., notar interimal.

Observare: Pentru incvartirare şi pentru masa comună, domnii participanţĭ sĕ se anunţe la Onor. Atanasie Bologa paroch gr. cat. în Lupeni cel puţin cu 5 dile înaintea adunărei generale.

Bibliografie.

A apărut revista *„Sfaturĭ“* pentru higiena alimentară anul II, Nr. 8 cu următorul sumar: Soia la esposiţia societăţei agrare. — Studii economice şi industriale. — Dărĭ de sémă asupra culturei Soiei în România în anul 1904. — Culturĭ tardive de Soie. — Soia în România (din corespondenţele nóstre). — Porumbul românesc şi alimentaţia cu porumb.

Sfaturĭ practice: Către abonaţii noştri. — Controlul chimic permanent. (Interviev cu d-l Dr. Gh. Scarlat) — Direcţia serviciului sanitar şi Soia. — Despre must şi vin (urmare şi sfîrşit). — Cum place Soia? Ca şi în streinătate? — Vinul, studiu (Preparaţiunea vinurilor de cadă (lin). Reţete (Kefirul. Pentru fabricanţii de apă gazósă. Cum se conservă mustul). — Varietăţĭ (Ce este vaca industrială; stingerea focului cu vin; spirt de fecale; Soia, tălpile de cismă şi d-l Tănase; Cognacul frances; Congresul internaţional pentru igienă alimentară). Informaţiunĭ. Abonamentul 6 lei pe an. Un numĕr 50 banĭ.

„Jurnalul femeii“ este numele unei nouĕ reviste sĕptĕmânale ilustrate, ce a început se apară în Bucuresci sub direcţiunea unui comitet de dómne şi d-şóre.

„In ţéra românéscă — se dice în articolul introductiv — tóte clasele soiale şi tóte ramurile de activitate omenéscă îşĭ au organul lor de publicitate cu ajutorul căruia se instruesc şi se recrează, în care'şi spun păsurile, îşĭ arată îndatoririle şi prin care-şĭ revindică drepturile lor legitime.

Femeia numai a fost la noi până astădĭ nedreptăţită în acéstă privinţă. De aci necesitatea de a i-se da şi ei o publicaţiune specială în care, în afară de mode şi de frivolitatea diferitelor artificiuri de gătélă şi înfrumseţare a corpului ei, femeia sĕ găséscă o călăuză pe calea vieţei, elemente de cultivare şi recreare a spiritului, un sprijin al nevoilor, aspiraţiunilor şi drepturilor ei.“

Abonamentul pe un an 12 lei, pe 6 lunĭ 6 lei. Direcţia şi administraţia revistei Bucurescĭ Strada I. C. Brătianu 36.

„Luceafărul“ Nr. 19 de la 1 Oct. are următorul sumar: 1) Iosif Sterca, Şuluţu de Cărpiniş (cu portret) de O. T. Codru. 2) Din Henric Heine (poesie) de Ludovic Dauş. 3) Pagini streine George Murnu. 4) Sub lună (poesie) Ludovic Dauş. 5) Premiul „Luceafărului“: Aurel cere bani * * * 6) Cronică şi notiţe etc. Ilustraţii afară de portretul lui Suluţu: Crucifixul lui Michel Angelo. Abonamentul 12 cor. pe an. Pentru învĕţătorĭ, preoţĭ sĕracĭ, studenţĭ 7 cor. România 16 lei. Redacţia şi administraţia Budapest I. str. Zöldfa 7. — Coperta numĕrului este lucrată de d-şóra Lili Vincenz din Craiova. Schiţa *„Aurel cere bani“* presentată pentru premiul publicat de acéstă revistă nu o póte nimeni ceti fără înduioşare.

Ingrijirea şi pregătirea pămêntului în şcóla de pomĭ.

Este un adevĕr constatat prin esperienţa de tóte dilele, că pentru şcola de pomĭ, întocmai aşa nu e potrivit un pămênt prea mănos, precum nu e acomodat un pămênt prea steril (neproductiv), prea lutos, séu năsipos.

Pomişorii prăsiţĭ într'un pămênt prea mănos, e adevĕrat, cresc fórte repede şi se desvóltă frumos, dér tocmai împrejurarea, că se desvóltă prea repede contribue, ca ei sĕ şi degere fórte curênd, fiind structura lemnului lor tare înfânată. Afară de aceea, fiind pomişorii aceştia transplantaţĭ la timpul lor într'un pămênt mai puţin mănos — după cum adesea se şi întêmplă, — nu se mai desvóltă bine, ci rĕmân slabĭ şi piperniciţĭ în întréga lor vieţă, neavênd nutremênt de ajuns.

Din punctul acesta de vedere, în articolul meu despre „plantarea pomilor“, am accentuat, că tot déuna la cumpĕrarea de pomişorĭ, sĕ avem grijă, ca aceia sĕ fie prăsiţĭ, — după posibilitate, — într'un pămênt asemenea aceluia în care se transplântă.

Pentru scopul acesta, cel mai bun lucru ar fi, décă fie-care comună şi-ar înfiinţa câte o grădină de pomĭ, — bine condusă. — de unde s'ar puté provedé locuitorii acelei comune cu pomişorii trebuincioşĭ.

La alegerea locului pentru şcóla de pomĭ însĕ cei interesaţĭ sĕ fie cu mare băgare de sémă, ca locul sĕ nu fie prea mănos, mai bine ceva mai sĕrac.

O şcólă de pomĭ, al cărei pămênt e prea mănos, e fórte bine-venită pentru un grădinar, séu unul ce prăsesce pomişorĭ pentru negoţ, de óre-ce aceştia în loc de a cresce un pomişor în 4 anĭ, îl vor avé gata în 2—3 anĭ, rĕmânêndu-i locul liber pentru a-l întrebuinţa şi esploata mai departe.

Sĕ nu se bucure însĕ de loc acela, care cumpĕră pomişorĭ din o astfel de grădină, de óre-ce în curînd va fi silit a face cunoscinţă bólelor ce se ivesc la astfel de pomĭ în urma crescerei prea repede într'un teren prea mănos.

Cu pomişorii prăsiţĭ în grădinile de pomĭ şcolare séu comunale, lucrul acesta nu se prea întîmplă, de óre-ce acestea mai în tot-déuna au un pămênt mai mult sĕrac, decât prea mănos, fiind silite a-l cultiva pe acela ce li-s'a dat.

In casul, când pămêntul grădinei ar fi prea sĕrac, acela se póte îmbunătăţi, dér numai încât acésta ar pretinde-o prea anevoiósa desvoltare a pomişorilor.

Un pămênt prea lutos se póte îmbunătăţi, amestecându-l cu năsip, noroiŭ de pe drum, séu praf de cărămidă, décă în apropiere esistă vr'o cărămidărie séu ţiglărie. Amestecarea se întîmplă aşa, că împrăsciem peste pămêntul grădinei un strat de năsip séu praf, care cu ocasiunea săpărei se amestecă destul de bine.

Din contră un teren prea năsipos, sĕ îmbunătăţesce amestecâudu-l cu lut — tot în modul arătat.

De altcum atât pămêntul năsipos, cât şi cel lutos se direge fórte bine prin gunoire. Gunoirea însĕ nicĭ când sĕ nu se facă cu gunoiŭ próspĕt, ci cu gunoiŭ bine descompus, séu cu compost.

Cu deosebire atuncĭ are loc îmbunătăţirea terenului cu gunoiŭ, când pămêntul ar fi prea slab, ceea-ce fórte bine se póte cunósce din vegetaţiune şi prosperarea slabă a plantelor ce se cultivă în el.

Décă însĕ într'o grădină pătura de pămênt cultivabilă, adecă solul, ar fi prea îngustă, bună-óră de 30—40 cm., atuncĭ numai aşa ne putem ajuta, că vom căra pămênt din alt loc, făcênd astfel pătura cultivabilă atât de grósă, cât se cere pentru cultura pomilor, adecă de cel puţin 60 cm.

Décă însĕ terenul destinat pentru şcóla de pomărit ar fi prea apătos, nu ne rĕmâne alt-ceva de făcut, decât canalisarea grădinei.

Canalisarea se póte face în diferite chipurĭ, precum cu bolovanĭ, scocurĭ de pămênt séu bercinĭ de nuele.

Orĭ în ce chip s'ar face însĕ, e destul de costisitóre, dér cu destul folos, ca sĕ merite în deajuns ostenéla nóstră.

Canalisarea însĕ fiind o lucrare mai grea, care cere o descriere mai amĕnunţită, tractarea ei o las de data asta şi voiŭ trece asupra uneia din cele mai însemnate lucrărĭ ce sunt a-se face tómna în şcóla de pomĭ, adecă asupra rigolării.

Rigolarea este o lucrare, ce constă din întórcerea pămêntului la o anumită afundime. Folósele rigolării sunt incontestabile pentru orĭ-care şcólă de pomărit şi se resumă în următórele:

1. Pămêntul rigolat devine afânat la o anumită adêncime, permiţênd astfel străbaterea cu înlesnire a rădĕcinilor prin el şi promovând în mare mĕsură formarea rădĕcinilor laterale.

2. Pătura de-asupra pămêntului, ca mai bună, mai roditóre, ajunge de-desupt, chiar unde vin rădĕcinile pomilor, dându le acestora nutremêntul necesar în de-ajuns, ér pătura mai de desupt, — ca mai rea, mai sĕracă, — ajunge de-asupra unde prin gunoire şi contactul cu lumina, căldura şi gerul, sĕ frăgedesce şi îmbunătăţesce.

3. Pămêntul rigolat, primăvara se svântă mai iute de prisosul prea mare al umedelei, dér în schimb peste vară păstréză umedela timp mai îndelungat.

Timpul cel mai potrivit pentru rigolare, este tómna şi ierna, décă pămêntul nu este îngheţat mai afund de 2—3 cm, séu nu este acoperit cu zăpadă.

Obicînuesc unii pomologĭ a rigola şi primăvara, însĕ acésta nu este nicĭ când atât de avantagiósă, ca rigolarea de tómnă. Odată, pentru-că primăvara şi aşa suntem îngrămdiţĭ cu alte lucrurĭ, ca altoirea în mână, transplantarea pădureţilor în şcóla de altoit, a pomişorilor desvoltaţĭ la locul stabil ş. a.; ér de altă parte rigolând tómna, gerul de peste iérnă străbate în pămêntul afânat şi în bruşii cei marĭ mĕrunţindu-i şi îmbunătăţind pămêntul.

In ce privesce afundimea rigolărei, aceea depinde de la calitatea pămêntului; pentru-că într'un pămênt năsipos şi uşor vom rigola mai afund, ér în unul lutos şi mai legat, va fi destul şi la 40—50 cm.

Regulă generală e însĕ, că rigolăm atât de afund, ca pătura de pămênt de-asupra sĕ ajungă la rădĕcinile pomişorilor, ca aceia sĕ aibă hrană de ajuns.

In tot-déuna rigolăm numai atâta loc, cât nĭ-e de lipsă în anul acela, căcĭ rigolând prea mult, pămêntul se bătucesce şi la întrebuinţare ar trebui rigolat din nou.

Rigolarea însaşĭ, se întêmplă în modul următor:

Locul destinat pentru rigolare îl împărţim mai întâiŭ de-alungul în douĕ părţĭ şi apoi de latul în straturĭ de câte 1 m. lăţime, după cum arată figura alăturată.

1	8
2	7
3	6
4	5

Pămêntul din stratul 1 se aruncă pe marginea din sus; cel din stratul 2 în stratul 1, din stratul 3 în stratul 2, şi aşa mai departe din stratul 5 în stratul 4. La urmă stratul 8 ne rĕmâne gol, în care aruncăm pămêntul scos din stratul 1.

In decursul rigolărei, — décă pămêntul e cam slab, — putem şi gunoi; astfel, că în fie-care strat peste rêndul întâiŭ de săpătură punem un rênd de gunoiŭ şi peste el celălalt pămênt. E de însemnat, că gunoiul sĕ nu fie próspĕt. Petrile şi rădĕcinile ivite în decursul rigolărei, se adună la un loc şi se depărteză din grădină.

Pămêntul rigolat apoi îl oblim, făcêndu-l ast-fel gata pentru a planta în el primăvara pădureţii meniţĭ a fi altoiţĭ.

A. Boldor.

POVEŢE.

Cum se conservă mustul?

Multă lume se întrébă, décă e posibil de păstrat mai mult timp mustul, şi care e reţeta. Trebue sĕ se scie, că vinul resultă din must, în urma prefacerei zaharului, (care se află aci), în alcool şi anhidridă carbonică. Insĕ pentru ca acéstă prefacere sĕ se facă, e nevoe de un fel de ciupercĭ microscopice numite Sacharomices, carĭ şi ele sunt de diferite felurĭ. Fără de aceste ciupercĭ nu e chip ca mustul sĕ se prefacă în vin.

Vrea sĕ dică tot meşteşugul e sĕ înlăturăm aceste *Sacharomices* din must. Dér cum sĕ scăpăm de dênsele? Sunt un fel de substanţe chimice, carĭ opresc fermentaţia, adecă lucrarea ciupercilor în chestie. Dér aceste substanţe chimice, pe care nicĭ nu le mai numim, sunt oprite prin regulamentele sanitare de a fi întroduse în bĕuturĭ.

Rĕmâne pasteurisarea. Pentru a o face acésta în mod sistematic, avem nevoe de aparate anume de pasteurisat şi cu ajutorul cărora putem face treaba cum se cade. In mic pasteurisarea se póte face după povaţa următóre: Luaţĭ mustul şi-l puneţĭ în sticle, pe carĭ le astupaţĭ. Apoi sticlele le băgaţĭ într'o căldare cu apă, aşedate pe nisce colacĭ de pae şi cu gâtul în sus. Apa din căldare se încaldesce până la 60° C. Incăldindu-se în acest chip şi mustul din sticle, se omóră toţĭ Sacharomices. Astupăm apoi sticlele bine astfel ca sĕ nu pótă pĕtrunde aer înăuntru. In acest mod se póte păstra timp îndelungat mustul fără ca sĕ se strice.

Amintirĭ

de acum 20 de anĭ.

Era diua de Rusale 1884 şi noi vre-o 4 studenţĭ din Blaşiŭ ne făcusem din ajun planul, ca sĕ petrecem Rusalele afară din Blaşiŭ. Fiind 2 dile sĕrbătóre, ce am fi putut noi face în Blaşiŭ, căcĭ a-te strecura pe la vre-o domnişóră din Blaşiŭ, în visită, era ceva imposibil, teologii aveau preferinţă şi noi nu aveam loc, ba nicĭ nu puteam face concurenţă unor superiorĭ, carĭ adĭ mâne póte plecau odată cu diploma de teologie şi cu vre-o domnişóră din Blaşiŭ; de aceea ne-am hotărît a tăbărî pe casa unui preot din împrejurime.

Şi aicĭ am întîmpinat obstacule, căcĭ în Sâncel la popa Bran nu ne puteam duce, fata lui fiind deja promisă unui teolog, care acum e preot acolo. [Preotul din Ciufud nu avea copii, cel din Veza nu ne-ar fi primit cu siguranţă, căcĭ a primit prea mulţĭ în Tür nu ne da mâna sĕ mergem,

căci acela a fost profesor în Blașiŭ; la Mănărade nu aveam loc; fata acestuia locuia în Blașiŭ, la bunică-sa.

Ce era de făcut, căcĭ nu mai sciam unde se tăbărîm în apropiere. Unul făcuse propunerea sĕ mergem în Lupu, și nu la popa, căcĭ acela avea copii micĭ, dér sĕ mergem la un țĕran cu numele Isailă, care era fruntașul satului și avea o fată de măritat; acolo am protestat eu, căcĭ m'a dus păcatele cu un dascăl din Sighișóra, care s'a recomandat ca cleric absolut, și el era numai pedagog absolut din Sibiiu.

Badea Isailă, care ținea cu orĭ-ce preț sĕ-șĭ facă fata preotésă, ne-a luat adresa și s'a dus la consistorul din Sibiiu unde a luat informațiuni, și când ne-am dus a dóua óră, ne-a primit el la început bine, cam de rușine, dér la urmă ne-a întrebat:

— „Facem ceva, orĭ venițĭ numai sĕ mâncațĭ?"

Nu'mĭ mai aduc aminte cum am plecat de acolo, dér atâta sciu, că badea Isailă a ajuns în posesiunea a două umbrele și a unei tabachere.

Era cât pe aci sĕ renunțăm la planul nostru, când colegul Gherasim sĕ scólă și ne spune:

— Șcițĭ ce! popa din Beșinău e vĕr cu mine, haidețĭ acolo, că o sĕ petrecem bine, dînsul e tinĕr și îi cam place sĕ petrécă.

— Bravo! haidem și mân'o băiete, am și plecat. Era óra 7 diminéța, ne-am dus noi bărbătesce și la óra 11 am ajuns în Beșinău și până la casa popii nu ne-am oprit. Acolo ce sĕ vedĭ, ne iese o bĕtrână înainte și ne spune, că popa cu preotésa numai în minutul acela au plecat cu căruța la socrii în Bucerdea.

Rĕspunsul babei ne-a făcut inima cârlig, ne-a înmuiat curajul și ne-a stricat pofta de mâncare; las că de poftă a făcut bine că ne-a tăiat'o, căcĭ nu sciu ce am fi făcut. Mult nu ne-am codit, ci am scos fie-care câte un bilet de visită și l'am predat babei, ca sĕ onoreze pe părintele cu ele când se va înapoia; ér noi am căutat cât mai repede sĕ eșim din sat.

La marginea satului ne-am aședat la umbra unui nuc, am sucit câte-o țigare și uitându-ne unul la altul, ne-a umflat un rîs; fie-care rîdea de pățania celuilalt și toțĭ eram lihnițĭ de fóme, ba ce e mai mult, nu aveai nicĭ unde mânca, chiar banĭ sĕ fi avut. Noroc că și acestia lipsau, că desperarea nóstră ar fi fost și mai mare.

Sĕ ne înapoiăm la Blașiŭ! era singura soluție, dér cu stomacul cum te împacĭ? Și până la Blașiŭ era o bucată bună de drum. Ne ridicăm în sus și rotind cu ochii în jur, vedem nu tocmai departe o stână, ne decidem sĕ-i facem o prealabilă visită și mult nu stăm pe gândurĭ, ci prindem din nou curaj și plecăm cântând:

Studentul în drumul sĕu
Vesel merge tot mereu
Când parale 'n pungă n'are
Tot nu cade 'n desperare,
Căcĭ câte-un popă bĕtrân
Il mai chémă la dejun.

Ajunșĭ la stână pe cine întâlnim? — pe venerabilul preot Patrichie Marcu din Tĕu, l'am salutat mai respectuos ca pe metropolitul, ba umblam sĕ-i sărutăm și mâna, și din Reverendissime, Clarissime și Illustrissime nu'l scoteam. Acesta nicĭ una nicĭ alta, ci sĕ mergem la el acasă sĕ ne facă preotésa nisce clătite cu urdă dulce. Acéstă invitație neașteptată a fost salutată de noi cu mare entusiasm și un cor de patru vocĭ intonéză lângă stână:

Mulțĭ ani trăiéscă,
Mulțĭ anĭ trăiéscă
Popa din Tĕu etc.
Trăiască prea stimata preotésă.

In triumf l'am condus pe popa până acasă și acolo am dat ajutorul necesar preotesei. Eu am crepat lemnele necesare clătitelor, de le-am făcut apróape ca chibritele, și abia am avut timp a ne recomanda și a săruta mâna preotesei, când étă apare o femee cu un turn de clătite pe-o farfurie.

Acum ține-te băiete, pe fie-care dintre noi îl vedeai cu mâna la cătaramă dând drumul cu 2—3 găuri hozondragilor, și mâncam pe 'nfundate; bietul preot povestea cu noi și ca rĕspuns primea din când în când un *mhĭ, da, hă.* — Am mâncat soi ca nisce îmblătitorĭ și la urmă vedeam, că dómna preotésă scóte din o feréstră órbă acoperită cu o perdea, o colecție de jurnale, și ne pachetéză frumos încă un teanc de clătite.

Am mulțumit frumos atât preotesei, cât și părintelui pentru ospitalitate și neam luat rĕmas bun.

Mulțumim Domnului, că ne-am vĕdut eșițĭ din sat, ni se plecase, și trebuia sĕ ne odihnim, cea-ce am și făcut sub umbra unei săloii de la marginea gârlei ce strĕbătea satul.

Cum am plecat de acolo și cum am ajuns în Blașiŭ, numai noi scim. Sunt de atuncĭ 20 de anĭ trecuțĭ, dér în gura mea clătite cu urdă nu am mai pus.

De sub Surul.

Taurĭ dresațĭ de călărie.

La exposiția agrară din Bucurescĭ au fost expușĭ nisce taurĭ dresațĭ de călărie ai d-lui inginer G. M. Scutaru. Proprietarul acestor taurĭ scrie în „Observatorul" din Bucurescĭ următorul articol despre acest subiect:

Și la noi în țară, ca și în străinătate taurii buni de prăsilă, sunt ținuțĭ isolațĭ în grajdurĭ sau în boxe. Viața trândavă pe de o parte, lipsa de contact, cât mai des cu omul și alte animale, decât acele pe care le gónesce, pe de altă parte, face ca taurii sĕ devie, chiar la vîrstă tînără, greoi, leneșĭ și furioșĭ. Măhăléla și lenea îi face improprii prea de timpuriu, pentru reproducțiune, ér prin furia lor, devin periculoșĭ pentru personalul ce-i îngrijesce. Și de unde ar urma sĕ tragem marĭ folóse, vreme mai îndelungată, de la un taur chipeș și de bună rasă, prin descendența lui, ne vedem silițĭ înainte de vreme, a-l vinde la măcelărie cu un preț incomparabil de mic în raport cu câștigul mare la care ne așteptăm.

Este prin urmare un mare folos în economia vitelor, a ne da tot interesul întru îmblânzirea și exercitarea taurilor; și decĭ dresatul lor la călărie n'ar fi numai un simplu sport de plăcere.

Nu revendic pentru mine meritul de a fi imaginat acest exercițiŭ; căcĭ étă cum se exprimă specialiștĭ de séma ca profesorul danez Dr. Bang și Dr. de Weissmann din Stiria, în acéstă chestiune.

Dr. de Weissmann dice că taurul este cel mai potrivit animal de călărie pentru un om mai în vîrstă, mai ales în regiuni muntóse sau mlăștinóse, Taurul înótă perfect cu călărețul sĕu, sare admirabil, are un mers plăcut; are numai cusurul de a avé mai puțină vlagă de cât calul. El póte merge la trap cam jumĕtate de óră, la galop ține abia dece minute. De altfel trebue sĕ i se lase timpul necesar de odihnă și pentru rumegare. Decĭ timpul de repaos pentru taur, trebue sĕ fie mai mare de cât pentru cal. Almintrelea, taurul suportă mai bine greutățile drumului de cât calul. precum dovedesce faptul că taurul de jug și boul de Africa póte sĕ țină 3—5 dile fară a se adăpa. In cas de pericol și împrejurărĭ dificile e preferabil calului care este mai nervos. Pe gravurĭ representând epizóde din actualul rĕsboiŭ ruso-japones, se observă în lagărele japonese întrebuințare de vite cornute la călărie și purtat poverĭ.

De asemenea este sigur că taurul, pe lângă ca-șĭ menține tóte calitățile bune sub influența unui asemenea exercițiŭ se desvoltă și mai bine și devine în același timp și mai blând, în urma contactului continu cu omul; fapt pe care îl recunósce ca adevărat orĭ-ce cunoscător sau crescător de animale.

Décă taurul este călărit de tînăr, décă este bine înșeuat și șeua cât se póte mai apróape de grébăn, și, în casul când e nărăvos, orĭ prea zglobiu, décă e prevĕdut cu un inel nasal, el nu presintă nicĭ un pericol. Rău nu póte deveni taurul, de cât în casul când nu este călărit de mult, sau când a stat prea mult în grajd în nemișcare.

Dr. Bang se exprimă în sensul că: călăritul taurilor, după încercările făcute în Danemarca, nu presintă nicĭ un pericol pentru siguranța publică. In acéstă țară călăritul taurilor a ajuns un obiceiu fórte întins; și cea mai bună dovadă că acest exercițiu este fórte folositor și nu este privit ca periculos, este faptul, că cu ocasia exposițiel anuale de taurii ce se ține la Roskiloc, s'au împărțit premii speciale pentru taurii călărițĭ, căutându-se astfel, a se încuraja mult acest exercițiu.

Moldo-Holandesul meu *Murgilă*, admirat la Exposiția din tómna trecută, de la *Brăila*, se presintă și la Exposiția Agrară, spre a dovedi în fapt cele mai sus expuse.

MULTE ȘI DE TÓTE.

Pantoful și politica.

Că prinți puternici au stat sub pantof, e un lucru cunoscut. Politica femeei casnice a jucat în tóte timpurile și la tóte popórele rol.

Pantoful a avut adese-orĭ influență asupra legislațiunei și politicei, acésta se dovedesce prin următórea istorie adevĕrată a unui deputat din Reichstag.

Soția deputatului în cestiune visita des ședințele parlamentului german, și soțul ei, deputatul, era primar al unei comune. El se distingea de ceilalțĭ deputațĭ prin faptul, că purta pe venerata sa căpățînă o tichie de catifea. De câte-orĭ soția apărea în tribună soțul sĕu se ridica de pe locul sĕu și cerea cuvêntul.

Gurile rele susțineau, că era singura ocasie în care deputatul a putut sĕ impună soției sale și așa pantoful, sub care deputatul a stat, a avut ca efect că domnul deputat a luat o parte neobicĭnuit de activă la desbaterile parlamentului.

S'a întâmplat într'o di, că amabilul president Simson, a trecut cu vedere pe deputatul care ceruse cuvêntul și nu odată ci chiar în două rêndurĭ.

Deputatul a perdut atuncĭ răbdarea, el se sculă și strigă presidentului: „Am cerut deja de a treia óră cuvêntul." Presidentul zimbi, întórse capul spre tribună și dise: *„Scusați, am zărit'o de-abia acum."*

O mare ilaritate a isbucnit în sala ședințelor, ceea ce n'a prea plăcut soției deputatului din cestiune aflătóre pe tribună.

*

Omul cu două inimĭ.

Din Neapole se scrie: Acum câte-va luni s'a vorbit despre un soldat anume Di Maggio, care a fost recunoscut în spitalul militar ca fericitul posesor a două inimĭ.

In afară de inima obicĭnuită în partea stângă a pieptului, signor Di Maggio mai posede o a doua inimă mută în partea dréptă a pieptului. Ișĭ póte cine-va închipui cu ce mândrie soldatul concediat arătă fotografia Röntgeniană a toracelui sĕu. El căută firesce sĕ facă bani din cele două inimĭ ale sale. Dar cu tóte cele două inimĭ, el n'a găsit o femee bogată.

Acum ómenii l'au sfătuit ca sĕ vêndă uimitorul sĕu torace în America pentru timpul după ce va muri. In America va fi plătit în mod strălucit, el póte obține cu siguranță 50.000 de francĭ.

Dar el n'a așteptat până ce va fi încheeat un contract, ci împrăștia în tot orașul Neapole zvonul că o universitate americană i-a oferit 40.000 de francĭ pentru cadavrul lui. Banii trebue sĕ soséscă în curênd.

Mulțĭ locuitorĭ s'au lăsat în urma acestui zvon sĕ fie îndemnațĭ a împrumuta lui signore Di Maggio, până la sosirea vaporului american sume marĭ și el trăia vesel așa că amorurile pe carĭ le încheea încăpeau de-abia în ambele sale inimĭ.

In cele din urmă însĕ creditorii lui deveniră bănuitorĭ. Eĭ începură a cerceta mai deaprópe afacerea și se dovedi că au a face cu o șarlatanie.

Acum începură ómenii a bănui chiar existența celor două inimĭ a tînĕrului cavaler de industrie. Dar cele două inimĭ se aflau la locurile lor respective. Totușĭ tînerul fenomenal fu arestat pentru excrocherie și aștéptă acuma osânda.

*

Un om rar.

In satul Iordlöse din Fühnen în Danemarca se află un om rar, cunoscut în împrejurimĭ sub denumirea de omul care trăesce cu 7 oere (8 centime) pe di.

Acéstă minune a secolului XX și-a petrecut tinerețea în India unde era misionar. Dér el găsea trebuințele personale ale misionarului ca prea marĭ, și credea că partea cea mai mare a banilor destinațĭ misionarilor trebuesc dațĭ scopului misiunei însușĭ. El părăsi atuncĭ cariera sa și se aședă érășĭ în patria sa danesă, însĕ în mod curios, așa că se vede clar, că acest om crede, că misiunea sa pe lume este ca sĕ dovedéscă cât de puținĭ banĭ trebuesc pentru-ca cine va sĕ pótă trăi pe lumea acésta.

Amicul nostru locuesce într'o gropă uscată în parte cu scândurĭ și având și un acoperiș. Inventarul sĕu constă dintr'o sobă și o tipografie. Omul e un „literat", el scrie cărțĭ, le tipăresce și le vinde umblând prin țéră. Cărțile sunt micĭ, ele conțin însĕ „ideĭ marĭ" și se îndréptă cu deosebire contra luxului modern. Pe lângă ocupația sa literară el mai fabrică și vioare, care fabricare nu este însĕ rentabilă; o vreme a fost fabricant de pantofi de lemn, tot fără un succes deosebit.

Profesiunea de publicist pare a fi tot mai rentabilă. El are o avere mică, care îi aduce o rentă de o coróna (140 centime) pe di. Trebuințele lui nu trec pentru 24 de óre peste 7 oere, din care causă e nedumerit nesciind ce sĕ facă cu restul, principiul sĕu oprindu-l de a-l dărui.

Cei ce vor primi, vor trăi în belșug, lucru ce nu-i convine. Rudele sale deaprópe, au cercat în diferite rênduri de a-l sustrage de la acéstă viéță spartană dér fără succes.

Mâncarea omului constă esclusiv din mălaiŭ. El cumpĕră porumbul, îl macină singur, și cóce făina făcênd mălaie despre care susține, că hranesc în mod suficient pe om.

Omul acesta a avut intențiunea sĕ reformeze și îmbrăcămintea deóre-ce a încercat sĕ facă munca câmpului în costumul lui Adam, numai cu o umbrelă pe de-asupra lui.

Anunțurĭ de căsĕtorie.

De la 7—13 Octomvrie.

1) Iosif Munteanu gr. or. calfă de zidar cu Ana Preda gr. or. din Brașov. 2) Ilie Barbu gr. or. lucrător cu Maria Jiga, gr. or. din Dîrste. 3) Ioan Cojocaru gr. or calfă de zidar cu Susana Puiu gr. or. din Brașov. 4) Petru Abri gr. or. calfă de zugrav cu Ana Maria Prișcu gr. or. din Brașov. 5) Ioan Tonuța gr. cat. proprietar de mine Bucium cu Maria Puiu gr. or. Brașov. 6) Vasile Gal gr. or. lucrător cu Paraschiva Cherciu gr. or. din Brașov.

Domnii abonațĭ, carĭ pe diua de 1 Octomvrie v. nu șĭ-au reînoit încă abonamentul, sĕ binevoiéscă a-l reinoi neamânat, ca sĕ nu li-se întrerupă regulata espedare a diarului.

De adĭ începênd nu vom mai espeda fóia celor ce nu șĭ-au reînoit abonamentul.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei".

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

Avis.

Dela „ECONOMIA" din Cohalm.

Avisam prin acésta pe domnii proprietarĭ ai acţiunilor Nr. 300—309, 529—530, 555—556 şi 645—646, că dacă în termin de 30 ḑile dela datul de mai jos, nu-şĭ vor achita restul, cu carĭ datorează, în virtutea §-ului 10 a statutelor nóstre vom anula aceste acţiunĭ şi sumele plătite se vor trece în fondul de reservă.

Cohalm, 18 Octomvrie 1904.

3—3.1537. **Direcţiunea.**

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei"

se pot face orĭ şi când pe timp mai indelungat séu lunare.

Tipografia A. Mureşianu, Braşov,